

**BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS**

**CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE**

Handelingen

Annales

**INTEGRAAL VERSLAG
VAN DE PLENAIRE VERGADERING
VAN**

**COMPTE RENDU INTÉGRAL
DE LA SÉANCE PLÉNIÈRE
DU**

**23-02-2000
namiddag**

**23-02-2000
après-midi**

AGALEV-ECOLO	:	Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
CVP	:	Christelijke Volkspartij
FN	:	Front National
PRL FDF MCC	:	Parti Réformateur libéral - Front démocratique francophone - Mouvement des Citoyens pour le Changement
PS	:	Parti socialiste
PSC	:	Parti social chrétien
SP	:	Socialistische Partij
VLAAMS BLOK	:	Vlaams Blok
VLD	:	Vlaamse Liberalen en Democraten
VU&ID	:	Volksunie&ID21

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :

DOC 50 0000/000: *Parlementair Document van de 50e zittingsperiode + het nummer en het volgnummer*
 QRVA : *Schriftelijke Vragen en Antwoorden*
 HA : *Handelingen (Integraal Verslag)*
 BV : *Beknopt Verslag*
 PLEN : *Plenumvergadering*
 COM : *Commissievergadering*

Abréviations dans la numérotation des publications :

DOC 50 0000/000: *Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° et du n° consécutif*
 QRVA : *Questions et Réponses écrites*
 HA : *Annales (Compte Rendu Intégral)*
 CRA : *Compte Rendu Analytique*
 PLEN : *Séance plénière*
 COM : *Réunion de commission*

Officiële publicaties uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen :
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : alg.zaken@deKamer.be

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes :
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be
e-mail : aff.generales@laChambre.be

Inhoud

Woensdag 23 februari 2000, 14.15 uur

PLEN 044

BERICHTEN VAN VERHINDERING	5
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	5
HERZIENING VAN DE GRONDWET	6
- ontwerp tot herziening van titel II van de Grondwet om nieuwe bepalingen in te voegen die de bescherming van de rechten van het kind op morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit verzekeren (overgezonden door de Senaat) (424/1 en 2)	
voorstel van de dames Jacqueline Herzet en Pierrette Cahay-André tot herziening van titel II van de Grondwet om nieuwe bepalingen in te voegen die de bescherming van de rechten van het kind op morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit verzekeren (205/1 en 2)	6
bespreking	6
<i>Sprekers</i> : Zoé Genot, rapporteur, Yolande Avontroodt, Jacqueline Herzet, Alexandra Colen, Jacques Lefevre, Danny Pieters	
bespreking van het enig artikel	14
WETSONTWERP EN -VOORSTELLEN	14
- wetsontwerp houdende eindregeling van de begrotingen van de diensten van algemeen bestuur van de Staat en van instellingen van openbaar nut van het jaar 1989 of voorgaande jaren (zonder verslag) (230/1)	14
beperkte algemene bespreking	14
bespreking van de artikelen	14
- wetsvoorstel van de heer Servais Verherstraeten tot wijziging van artikel 171, 5°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (100/1 tot 5)	14
algemene bespreking	15
<i>Spreker</i> : Dirk Pieters, rapporteur	
bespreking van de artikelen	15
- voorstel van de heer Daniel Bacquelaine c.s. tot oprichting van een parlementaire onderzoekscommissie belast met het vaststellen van de precieze omstandigheden waarin Patrice Lumumba werd vermoord en van de eventuele betrokkenheid daarbij van Belgische politici (312/1 tot 4)	
voorstel van de heer Gerolf Annemans tot oprichting van een parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de moord op Patrice Lumumba (311/1 en 2)	15
algemene bespreking	15

Sommaire

Mercredi 23 février 2000, 14.15 heures

PLEN 044

EXCUSES	5
ORDRE DES TRAVAUX	5
REVISION DE LA CONSTITUTION	6
- projet de révision du titre II de la Constitution en vue d'y insérer des dispositions nouvelles permettant d'assurer la protection des droits de l'enfant à l'intégrité morale, physique, mentale et sexuelle (transmis par le Sénat) (424/1 et 2)	
proposition de Mmes Jacqueline Herzet et Pierrette Cahay-André de révision du titre II de la Constitution en vue d'y insérer des dispositions nouvelles permettant d'assurer la protection des droits de l'enfant à l'intégrité morale, physique, mentale et sexuelle (205/1 et 2)	6
discussion	6
<i>Orateurs</i> : Zoé Genot, rapporteuse, Yolande Avontroodt, Jacqueline Herzet, Alexandra Colen, Jacques Lefevre, Danny Pieters	
discussion de l'article unique	14
PROJET ET PROPOSITIONS DE LOI	14
- projet de loi contenant le règlement définitif des budgets des services d'administration générale de l'Etat et d'organismes d'intérêt public pour l'année 1989 ou pour des années antérieures (sans rapport) (230/1)	14
discussion générale limitée	14
discussion des articles	14
- proposition de loi de M. Servais Verherstraeten modifiant l'article 171, 5°, du Code des impôts sur les revenus 1992 (100/1 à 5)	14
discussion générale	15
<i>Orateur</i> : Dirk Pieters, rapporteur	
discussion des articles	15
- proposition de M. Daniel Bacquelaine et consorts visant à instituer une commission d'enquête parlementaire chargée de déterminer les circonstances exactes de l'assassinat de Patrice Lumumba et l'implication éventuelle des responsables politiques belges dans celui-ci (312/1 à 4)	
proposition de M. Gerolf Annemans visant à instituer une commission d'enquête parlementaire sur l'assassinat de Patrice Lumumba (311/1 et 2)	15
discussion générale	15

Sprekers : **Claudine Drion**, rapporteur, **Stef Goris**, **Jacques Lefevre**, **Leen Laenens**, **Jacques Chabot**, **Daniel Féret**, **Marc Van Peel**, voorzitter van de CVP-fractie, **Ferdy Willems**, **Daniel Bacquelaine**, voorzitter van de PRL FDF MCC-fractie

Orateurs : **Claudine Drion**, rapporteuse, **Stef Goris**, **Jacques Lefevre**, **Leen Laenens**, **Jacques Chabot**, **Daniel Féret**, **Marc Van Peel**, président du groupe CVP, **Ferdy Willems**, **Daniel Bacquelaine**, président du groupe PRL FDF MCC

bespreking van de artikelen	24	discussion des articles	24
BIJLAGE	27	ANNEXE	27
INTERNE BESLUITEN	27	DÉCISIONS INTERNES	27
COMMISSIES	27	COMMISSIONS	27
SAMENSTELLING	27	COMPOSITION	27
INTERPELLATIEVERZOEKEN	27	DEMANDES D'INTERPELLATION	27
INGEKOMEN	27	DEMANDES	27
VOORSTELLEN	29	PROPOSITIONS	29
TOELATING TOT DRUKKEN	29	AUTORISATION D'IMPRESSION	29
MEDEDELINGEN	31	COMMUNICATIONS	31
COMMISSIES	31	COMMISSIONS	31
VERSLAGEN	31	RAPPORTS	31
REGERING	32	GOUVERNEMENT	32
INGEDIENDE WETSONTWERPEN	32	DEPOT DE PROJETS DE LOI	32
ALGEMENE UITGAVENBEGROTING 1999	32	BUDGET GENERAL DES DEPENSES 1999	32
JAARVERSLAG	32	RAPPORT ANNUEL	32
NATIONALE BANK VAN BELGIE	32	BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE	32

SÉANCE PLÉNIÈRE

du

MERCREDI 23 FÉVRIER 2000

14.15 heures

PLENAIRE VERGADERING

van

WOENSDAG 23 FEBRUARI 2000

14.15 uur

De vergadering wordt geopend om 14.17 uur door de heer **Herman De Croo**, Kamervoorzitter.

La séance est ouverte à 14.17 heures par M. **Herman De Croo**, président de la Chambre.

De **voorzitter** : De vergadering is geopend.

La séance est ouverte.

Een reeks interne besluiten en mededelingen moeten ter kennis gebracht worden van de Kamer. Zij zullen in de bijlage bij de handelingen van deze vergadering opgenomen worden.

Une série de décisions internes et de communications doivent être portées à la connaissance de la Chambre. Elles seront reprises en annexe des annales de cette séance.

Berichten van verhindering

Excusés

Guy D'haeseleer, Fientje Moerman, Hugo Philtjens, wegens ambtsplicht / pour obligation de mandat;

José Canon, wegens ziekte / pour raison de santé;

Georges Clerfayt, Raad van Europa / Conseil de l'Europe;

Henk Verlinde, buitenslands / à l'étranger.

Regeling van de werkzaamheden

Ordre des travaux

Overeenkomstig het advies van de Conferentie van voorzitters van heden stel ik u voor op de agenda van de plenaire vergadering van donderdag 24 februari 2000 in te schrijven :

- het wetsontwerp houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, de Franse Gemeenschapscommissie en de Federale Staat inzake de begeleiding en behandeling van daders van seksueel misbruik (overgezonden door de Senaat) (nrs. 352/1 en 2);

- het wetsontwerp tot wijziging van artikel 1409 van het Gerechtelijk Wetboek, met het oog op de aanpassing van het bedrag van het loon dat niet vatbaar is voor overdracht of beslag (overgezonden door de Senaat) (nrs. 383/1 tot 5), opnieuw naar de commissie voor de Sociale Zaken verzonden tijdens de plenaire vergadering van 17 februari 2000;

- de voorstellen tot wijziging van het Reglement (nrs. 448/1 en 2).

Conformément à l'avis de la Conférence des présidents de ce jour, je vous propose d'inscrire à l'ordre du jour de la séance plénière du jeudi 24 février 2000 :

- le projet de loi portant assentiment à l'Accord de coopération entre la Commission communautaire commune, la Commission communautaire française et l'Etat fédéral relatif à la guidance et au traitement d'auteurs d'infractions à caractère sexuel (transmis par le Sénat) (n°s 352/1 et 2);

- le projet de loi modifiant l'article 1409 du Code judiciaire, en vue d'adapter la quotité non cessible ou non saisissable de la rémunération (transmis par le Sénat) (n°s 383/1 à 5), renvoyé en commission des Affaires sociales pendant la séance plénière du 17 février 2000;

- les propositions de modification du Règlement (n°s 448/1 et 2).

Pas d'observation ? (*Non*)

Il en sera ainsi.

Geen bezwaar ? (*Nee*)

Aldus zal geschieden.

Révision de la Constitution

Herziening van de Grondwet

Projet de révision du titre II de la Constitution en vue d'y insérer des dispositions nouvelles permettant d'assurer la protection des droits de l'enfant à l'intégrité morale, physique, mentale et sexuelle (transmis par le Sénat) (424/1 et 2)

Proposition de Mmes Jacqueline Herzet et Pierrette Cahay-André de révision du titre II de la Constitution en vue d'y insérer des dispositions nouvelles permettant d'assurer la protection des droits de l'enfant à l'intégrité morale, physique, mentale et sexuelle (205/1 et 2)

Ontwerp tot herziening van titel II van de Grondwet om nieuwe bepalingen in te voegen die de bescherming van de rechten van het kind op morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit verzekeren (overgezonden door de Senaat) (424/1 en 2)

Voorstel van de dames Jacqueline Herzet en Pierrette Cahay-André tot herziening van titel II van de Grondwet om nieuwe bepalingen in te voegen die de bescherming van de rechten van het kind op morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit verzekeren (205/1 en 2)

La discussion est ouverte.

De bespreking is geopend.

Mme **Zoé Genot**, rapporteuse : Monsieur le président, mon rapport a pour but d'éviter que nous recommencions des discussions déjà menées en commission.

Le Sénat nous a transmis une proposition de révision du titre II de la Constitution en vue d'y insérer un nouveau droit, à savoir le droit de l'enfant au respect de l'intégrité morale, physique, mentale et sexuelle.

Cette proposition concrétise une suggestion formulée par la commission nationale contre l'exploitation sexuelle des enfants et s'inscrit aussi dans le suivi du dixième anniversaire de la Convention relative aux droits de l'enfant mais aussi dans la droite suite de la commission d'enquête parlementaire dite "Dutroux", ainsi que de la commission d'enquête parlementaire chargée d'élaborer une politique en vue de lutter contre les pratiques illégales et dangereuses des sectes.

Nous avons reçu une proposition transmise par le Sénat qui vise à insérer dans le titre II de la Constitution un article 22bis, libellé comme suit : "Chaque enfant a droit au respect de son intégrité morale, physique, psychique et sexuelle. La loi, le décret ou la règle visés à l'article 134 garantissent la protection de ce droit".

Nous avons aussi traité de manière jointe la proposition de Mmes Herzet et Cahay qui prévoyait de compléter l'article 23 d'un alinéa rédigé comme suit : "Chacun a le droit au respect de son intégrité physique, psychique et sexuelle".

Plusieurs points ont dû être tranchés ou laissés en suspens. Est-il opportun de rédiger un texte en la matière ? Alourdissement inutile de la Constitution ou choix de société vers moins de violence ?

La commission a choisi d'apporter une protection à cette catégorie, les enfants étant particulièrement vulnérables. Chaque enfant ou chacun ? Les partisans du chacun préconisèrent de ne pas se limiter aux enfants. D'autres firent remarquer que le préconstituant avait ouvert le titre II de la Constitution en mentionnant que c'était en vue d'y insérer des dispositions pour assurer la protection de l'enfant. La commission a donc proposé chaque enfant. De plus, c'est l'occasion d'inscrire cette catégorie dans la Constitution, dans l'article 22 relatif au respect de la vie privée et familiale ou dans l'article 23 relatif aux droits économiques, sociaux et culturels. Le Sénat a décidé que le droit à l'intégrité peut être considéré comme un aspect particulier du droit au respect de la vie privée et nous l'avons suivi.

Qu'est-ce qu'un enfant ? Est-ce un mineur, comme indiqué dans la Convention relative aux droits de l'enfant ? Mineur civil ou mineur pénal ? Sont-ce tous ceux qui ne sont pas des adultes ? En d'autres termes, peut-on y inclure les handicapés mentaux ? Sont-ils concernés ? Nous laisserons les législateurs préciser cette notion d'enfant lorsqu'ils avanceront des propositions plus concrètes. Qu'est-ce que l'intégrité ? Varie-t-elle avec l'âge ? Là non plus, nous n'avons pas creusé outre mesure.

A la suite de ces discussions, la commission a donc adopté le texte de la proposition transmise par le Sénat.

Mevrouw **Yolande Avontroodt** (VLD) : Mijnheer de voorzitter, collega's, de dramatische gebeurtenissen en de verdwijningen van verscheidene kinderen in de zomer van 1996 hebben het besef doen groeien dat geweldloos omgaan met kinderen niet beperkt kan blijven tot een persoonlijke opvoedingsstijl van enkelen. Eenieder is zich ervan bewust dat nog altijd te veel kinderen het slachtoffer worden van geweld maar ook dat kinderen en hun integriteit ten volle en te allen tijde moeten worden

Yolande Avontroodt

gerespecteerd. Kindermoord, seksuele uitbuiting en de soms veel meer verborgen uitingen en vormen van kindermishandeling en verwaarlozing zijn uitgesproken uitdrukkingen van geweldplegingen op kinderen.

Zelfs in de dagelijkse omvang met volwassenen is dit, hoewel niet altijd even zichtbaar, in toenemende mate aanwezig. Geweld tegen kinderen is ook een structureel probleem. Ik denk hierbij aan de minderjarige verkeersslachtoffers waarmee, bij het plannen van wegeninfrastructuur, veel te weinig rekening wordt gehouden. Het voorstel om een kind-effectenrapport in te voeren werd dan ook unaniem goedgekeurd in het Vlaams Parlement.

Ook in de scholen zijn er een aantal formele procedures en reglementen waarbij de aandacht vooral gaat naar duidelijke afspraken in verband met het pedagogische project. Aan andere maatregelen - ik denk hierbij bijvoorbeeld aan een aantal maatregelen met betrekking tot het toegestane tuchtrecht - wordt aan het belang van het kind heel wat minder aandacht besteed.

De constitutionalisering van een beschermingsrecht voor elk kind dat een eerbiediging van zijn morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit verzekert, betekent dan ook een belangrijke stap in de aanvaarding dat ook kinderen rechten hebben. Deze zienswijze stemt overigens overeen met wat in het VN-verdrag inzake de rechten van het kind is opgenomen. Ik denk hierbij onder meer aan de economische, sociale en culturele rechten die samen met de burgerlijke en politieke rechten werden bepaald. Op die manier wordt aangetoond dat er geen voorrang wordt gegeven aan het ene of het andere recht maar dat ze allen evenwaardig zijn.

Zoals de rapporteur heel duidelijk heeft aangetoond waren er twee discussiepunten, meer bepaald het commentaar over de integriteit en de moeilijkheid om die te definiëren en het begrip "kind". Wat de integriteit betreft, bepaalt artikel 27, 1 van het verdrag dat ieder kind het recht heeft op een levensstandaard die toereikend is voor een goede lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en sociale ontwikkeling. Artikel 37 verwijst naar het verbod op foltering of andere wreedheden zoals onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing.

Dit recht op integriteit staat niet met zoveel woorden in het verdrag maar wordt op een indirecte manier omschreven. Daarnaast is in het verdrag ook de vereiste opgenomen van bijzondere beschermingsmaatregelen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld. In artikel 34 worden alle vormen van seksuele exploitatie verboden. Daarnaast worden ook maatregelen ingeschreven tegen alle andere uitbuitingsvormen die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Daarnaast, collega's, is er ook nog de uitvoerige jurisprudentie met betrekking tot de toepassing van het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mensen en de fundamentele vrijheden, het EVRM. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft geoordeeld dat een lijfstraf, opgelegd aan een minderjarige door een rechtbank, een aanslag betekende op de waardigheid en de fysieke integriteit van de persoon en bijgevolg een vernederende straf in de zin van artikel 3 van het EVRM uitmaakte. In een andere zaak stelde het Hof dat de fysieke en morele integriteit een facet is van het begrip privé-leven, als bedoeld in artikel 8 van het EVRM, terwijl in een arrest van 1 oktober 1997 het Hof van Cassatie tot de bevinding kwam dat de verplichting om kinderen bijvoorbeeld in te enten tegen polio niet strijdig kan worden beschouwd met de eerbiediging van het privé- en het gezinsleven van kinderen.

Wat wil ik hiermee aantonen ? Het niet aanwezig zijn van de integriteitsnotie in het kinderrechtenverdrag beduidt geenszins dat er dienaangaande geen definiëring zou kunnen gebeuren of geen houvast zou bestaan daar de rechtspraak onder meer op grond van het EVRM wel degelijk richtsnoeren bevat.

Het tweede knelpunt is de definitie van het begrip kind. Ook daar, collega's, zijn toch een aantal elementen uit de jurisprudentie en uit het verdrag die we moeten aanhalen. In de commissie - de rapporteur heeft dat duidelijk aangetoond - werd inderdaad gewezen op de verscheidenheid in hoedanigheden van het begrip kind. Sommige collega's hebben de strafrechtelijke minderjarigheid aangehaald en de verlengde minderjarigheid. Ik zou hier een aantal zaken kunnen toevoegen. Wat bestaat er reeds terzake ? Het gaat bijvoorbeeld om de erkennings- en de subsidiëeringsvoorwaarden voor de voorzieningen voor de bijzondere jeugdbijstand. Daar worden als minderjarigen beschouwd de personen die naargelang de situatie de leeftijd van 20 of 21 jaar bereikt hebben. In het landelijk georganiseerd jeugdwerk daarentegen hanteert men zelfs de grens van 30 jaar.

Voor de duidelijkheid dient er dan ook mijns inziens te worden teruggegrepen naar de omschrijving als vervat in artikel 1 van het verdrag. Een kind is ieder mens jonger dan 18 jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt. In een aantal arresten heeft de Raad van State trouwens in algemene termen de directe werking van dit artikel afgewezen. Daartegenover vermeldt de rechtspraak van het Arbitragehof betreffende de artikelen 10 en 11 van de Grondwet dat zij als discriminatie aanmerkt elke discriminatie ongeacht de oorsprong ervan. Dit houdt in dat het Arbitragehof de constitutionele regels van gelijkheid en niet-discriminatie toepast ten aanzien van alle rechten en alle vrijheden met inbegrip van die welke voortvloeien uit internationale verdragen die België binden. Het is op

Yolande Avontroodt

deze basis dat het Arbitragehof reeds de directe werking van enkele artikelen van het kinderrechtenverdrag erkend heeft. Dit is een zienswijze die overigens evenzeer bij het Hof van Cassatie terug te vinden is.

We moeten opmerken dat het Arbitragehof in een aantal gevallen het kind erkend heeft als actief drager van grondrechten. Zo onderschreef dit Hof dat ook het kind recht heeft op bescherming van het privé-leven zoals gewaarborgd in artikel 22 van de Grondwet. In dit verband moeten we nog aanstippen dat de erkende en de toegepaste directe werking van de bepalingen van het EVRM en deze uit het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten maakt dat de overeenstemmende beschikkingen uit het verdrag een rechtstreekse werking hebben voor de interne Belgische rechtspraak.

Daarom moet dit verdrag worden gezien als een aanvulling van een reeds bestaand geheel van internationale normen. Het dient derhalve te worden gelezen samen met de andere vigerende gewaarborgde mensenrechtenbeschermingsregels. Het treedt dus niet in de plaats van deze regels, maar is er complementair aan. Indien de bescherming zoals bepaald in andere verdragen of in het interne recht ruimer is, dan primeert dit op het kinderrechtenverdrag.

Vanuit dit gegeven rijst dan ook de vraag wat de meerwaarde kan zijn van de invoeging in de Grondwet van een artikel dat specifiek handelt over de rechten van het kind, gelet op het feit dat die rechten het voorwerp uitmaken van internationale verdragen. Het antwoord hierop vertoont zowel een politieke als een juridische dimensie: een politieke dimensie doorheen de bijzondere betekenis die de grondwetgever aan deze rechten wenst te hechten, te meer daar op dit ogenblik slechts één artikel in de Grondwet over rechten handelt, die in het bijzonder voor kinderen relevant zijn. Het betreft meer bepaald artikel 24 waarin het recht op onderwijs wordt geregeld. Het juridisch belang ligt dan weer hoofdzakelijk besloten in het tweede, maar toch niet absolute beginsel dat grondwetsbepalingen directe werking in de interne rechtsorde hebben. Alzo wordt de inroepbaarheid van grondrechten meer gewaarborgd indien deze in de Grondwet worden verankerd, dan als zij slechts voorkomen in een internationaal verdrag.

Trouwens, uit beschermingsmaatregelen die specifiek zijn voor het verdrag zoals artikel 19, blijkt dat het kind door de Staat moet worden beschermd tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, verwaarlozing of nalatige behandeling, wanneer het onder de hoede is van ouders, voogden of andere personen. Vanuit dit oogpunt is het betreuwenswaardig dat de huidige constituanten in haar optreden beperkt is door de beperkte hernieuwingsverklaring van de preconstituante, die slechts betrekking had op de invoeging van nieuwe

bepalingen die de bescherming van de rechten van het kind alleen op morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit dienen te verzekeren. De parlementaire voorbereiding van die verklaring toont op onverkorte wijze aan dat de preconstituante van geen ruimere draagwijdte wilde weten. Zowel in de Kamer als in de Senaat werden immers voorstellen of amendementen ingediend, zoals dit van de VLD, betreffende het invoegen van bepalingen in verband met de rechten van het kind in het algemeen. Doch deze voorstellen en amendementen vervielen, gezien de goedkeuring van de regeringstekst op dat moment.

De erkenning van het recht van het kind op morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit, vormt dan ook slechts een eerste, weze het belangrijke stap, daar het immers maar een van de rechten is die blijkens het internationaal recht aan kinderen toekomen. Teneinde te vermijden dat de Grondwet de indruk zou wekken dat kinderen in België slechts een fractie van de internationaal erkende rechten zouden genieten, is het mijns inziens aangewezen om titel II van de Grondwet opnieuw voor herziening vatbaar te verklaren, zodat wij op een ruimere wijze een constitutionele bescherming kunnen verlenen aan de verdragsbepalingen met betrekking tot de rechten van het kind.

Mme Jacqueline Herzet (PRL FDF MCC) : Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, cette proposition de loi insérant dans la Constitution des dispositions permettant d'assurer la protection des droits de l'enfant à l'intégrité morale, physique, mentale et sexuelle, a été déposée conjointement au Sénat et à la Chambre par des parlementaires de notre groupe, à savoir Mme de 'T Serclaes au Sénat et Mme Cahay et moi-même à la Chambre. Cela témoigne à suffisance de l'importance que revêt ce sujet pour notre groupe.

En préalable, je souligne tout d'abord que le travail réalisé par le Sénat lors de la discussion fut excellent et aussi le fait que cette proposition de loi a été votée à l'unanimité tant en commission de la réforme de la Constitution qu'en séance plénière du Sénat.

Je ferai un bref rappel des rétroactes. En 1989, les droits de l'enfant sont adoptés à New York. C'est un premier départ sur le plan légal. En août 1996, événements tragiques en Belgique, à savoir disparition et assassinat d'enfants. Ensuite, mise sur pied d'une commission nationale contre l'exploitation sexuelle des enfants.

C'est donc sur la base de l'excellent rapport de cette commission nationale, de celui de la commission d'enquête parlementaire Dutroux, Nihoul et consorts, de celui de la commission des sectes, ainsi qu'en référence au droit français, que nous proposons d'inscrire ces nouveaux droits dans notre Constitution.

Jacqueline Herzet

Je voudrais aussi ajouter que depuis de très nombreuses années, par le biais de différentes commissions du Sénat et de la Chambre - je citerai notamment la commission de la Justice, la commission de la Santé publique et la commission de l'Emancipation sociale - et de l'Aide à la Jeunesse au sein des communautés, la protection de l'enfant dans et par la société a fait l'objet de nombreux débats et discussions. La proposition de loi d'aujourd'hui est donc la concrétisation de toutes ces préoccupations.

Dans ce cas précis, il s'agit en fait de protéger les enfants contre toutes formes de violence en général : assassinat, exploitation sexuelle, maltraitance intra- et extra-familiale, violence à l'école ou dans les médias, accidents de la route dus à des chauffards ou à des ivrognes, et j'en oublie certainement.

Il s'agit donc de reconnaître aux enfants ce droit de vivre des rapports démunis de toute violence au sein de notre société. Ce droit est indissociable de leur épanouissement personnel.

C'est pour traduire la volonté exprimée par le préconstituant en mai 1999 que nous avons ajouté la référence à l'article 134.

Pour terminer cette brève intervention, monsieur le président, chers collègues, je rappellerai que la reconnaissance des droits de l'enfance dans notre Constitution est indispensable, à la fois en tant que geste politique symbolique et fort et en tant que signal de choix de société, de volonté de traduction démocratique de ce droit. Par cette reconnaissance dans la Constitution, nous nous engageons à prendre en compte toutes formes de violence à l'égard des enfants et à tout faire pour les en préserver, autant que faire se peut bien entendu.

Le groupe PRL FDF MCC votera donc avec détermination et enthousiasme l'insertion de ces nouvelles dispositions dans la Constitution. J'espère que la Chambre votera à l'unanimité lesdites dispositions.

Mevrouw **Alexandra Colen** (Vlaams Blok) : Mijnheer de voorzitter, collega's, tijdens de bespreking in de commissie heeft onze fractie gearzeld om de door de Senaat overgezonden tekst zomaar meteen goed te keuren. Andere fracties deden dat wel, met als argument dat deze zaak te belangrijk was om niet onmiddellijk af te handelen. Het handvol aanwezige leden van de meerderheid gingen toen hun collega's - die deze discussie niet belangrijk genoeg vonden om aanwezig te zijn - optrommelen om toch maar snel tot de stemming te kunnen overgaan.

Het slechte voorbeeld werd reeds gegeven door de minister die dit thema niet belangrijk genoeg vond om zelf de bespreking en de stemming bij te wonen, maar zich liet vervangen door een medewerker die op geen enkele van onze vragen ernstig kon antwoorden.

Wij blijven dus met de vragen zitten die wij in de commissie hebben geformuleerd. Ook onze partijgenoten in de Senaat hebben het artikel slechts schoorvoetend voorlopig goedgekeurd omdat zij nog een hoop bedenkingen hebben en overtuigd zijn dat een aantal fundamentele vragen later zeker nog aan de orde zullen komen.

Wanneer wij de tekst van het voorgestelde artikel lezen, zien wij onmiddellijk dat dit draait rond twee sleutelwoorden die geen duidelijk omschreven juridische termen zijn en waarvoor ook geen duidelijke definitie wordt gegeven. Het gaat hier om de termen kind en integriteit. Beide termen zijn essentieel voor de interpretatie van het artikel.

Wat verstaat men juist onder de term kind ? Het gesprek met de andere aanwezigen in de commissie was reeds een illustratie van de verwarring die deze term met zich brengt. De niet erg behulpzame medewerker van de minister wist ons te vertellen dat die discussie in de Senaat door de gehoorde professoren werd geopend, maar dat de wetgevers daar niet op waren ingegaan.

De term integriteit is evenmin een nieuwe term die in deze context helemaal niet wordt uitgelegd of gedefinieerd. Zoals mevrouw Avontroodt daarnet opmerkte, komt deze term ook niet in het VN-verdrag over de rechten van het kind voor.

Anders dan de term kind, heeft het gebruik van de term integriteit echter wel een juridische repercussie. De term omvat een duidelijke ideologische visie, waarbij het kind als een volledig autonoom individu wordt beschouwd en dus niet meer kan terugvallen op de zorg en het gezag van zijn ouders. De maatschappij, moet helemaal geen rekening meer houden met de kwetsbaarheid en de specifieke noden van de opgroeiende en onervaren niet-volwassene. Dit is de visie die aangehangen wordt door de kinderrechtenactivisten en academici die het initiatief nemen om begrippen als integriteit in ons rechtssysteem in te bouwen.

Men vindt deze visie uitdrukkelijk geformuleerd in de werken van de heer Eugene Verhellen en zijn medewerkers. Zo schrijft professor Frank Hutsebaut, die de tekst ontwierp voor de mislukte poging tot verlaging van de seksuele meerderjarigheid onder justitieminister de heer Tony Van Parys, dat hij niet uitgaat van de vraag hoe we kinderen beter kunnen beschermen tegen seksueel misbruik, maar wel van de vraag "Hoe verlenen we aan een kind een eigen seksuele autonomie en recht op seks, onafhankelijk van zijn ouders ?". Dat is een citaat. Volgende vraag is ook een citaat : "Hoe integreren we deze seksuele autonomie van het kind in een wetswijziging waarbij maatschappelijke normen worden vervangen door individualistische normen van zogezegde seksuele integriteit ?"

Alexandra Colen

Kinderen worden in deze visie gedwongen om deel te nemen aan een maatschappij die hen behandelt als minivolwassenen die maar sterk en wijs genoeg moeten zijn om stand te houden tegenover lieden die hen alle verantwoordelijkheden, verleidingen en perversies willen opdringen die tot de leefwereld van de moderne volwassenen behoren.

Wanneer onze pogingen om kinderen te beschermen steunen op het begrip integriteit, dan zullen zij falen. Integriteit betekent dat niemand nog van een kind moet afblijven, tenzij het kind zelf duidelijk laat weten dat het zich verzet. Hoewel net het onvermogen om zich te verzetten ons inspireert om onze kinderen beter te beschermen, voeren wij hier een grondwetsartikel in dat de algemene bescherming die de maatschappij en de gezinnen nu nog aan hun kinderen bieden zal doen aftakelen.

De draagwijdte van de term integriteit kwam uitgebreid aan bod tijdens de vorige legislatuur. De CVP wou toen, via een wetsontwerp over de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen, ook een verlaging van de seksuele meerderjarigheid in de wetgeving binnensmokkelen. Toen werden er in naam van de bescherming van het kind zaken voorgesteld die uiteindelijk tot een verminderde bescherming van de kinderen zouden hebben geleid.

De invoering van het begrip seksuele integriteit was één van die punten. Na het Vlaams Blok wezen ook een aantal juristen op de gevaarlijke consequenties van de invoering van het begrip integriteit in de wetgeving. Ik verwijs naar artikels in De Standaard van Pieter Huys en Fernand Ceuleneer. Geert Bourgeois volgde hen later.

In de huidige wetgeving werkt men met begrippen die overeenkomen met een algemeen geldend moreel aanvoelen waaraan het gerecht desgevallend bepaalde gedragingen kan toetsen. Door algemene normen, zoals aantasting van de eerbaarheid en geweldpleging, te vervangen door de notie integriteit, verlaat men de aansluiting bij een algemene norm. Integriteit slaat op de absolute vrijheid van het individu om zelf te beslissen wat voor hem of haar aanvaardbaar is of niet. Met andere woorden, het zijn niet de feiten van geweldpleging of seksueel handelen die bepalen of iemand in zijn integriteit is aangetast maar het al dan niet daarin toestemmen door de betrokken personen. Als gevolg hiervan zullen allerlei mensen die vandaag van onze kinderen af moeten blijven, hen morgen mogen benaderen met allerlei voorstellen en experimenten. Het kind moet zelf maar sterk genoeg zijn om neen te zeggen. Bovendien moet het kind, als het neen heeft gezegd en de volwassene daarmee geen rekening heeft gehouden, kunnen bewijzen dat zijn integriteit werd geschaad. Het kind wordt in een kindonvriendelijke samenleving aan zijn lot overgelaten.

Volgens sommigen moet deze bepaling in de Grondwet worden ingeschreven om aan te tonen dat wij onze kinderen willen beschermen. Alsof de kinderen tot nu toe niet door de wet werden beschermd. Wie er tot nu toe niet voor terugschrok kinderen te mishandelen en te misbruiken, zal zich van dergelijke signalen niets aantrekken. Het is niet omdat de rechten waarvan sprake is niet in de Grondwet waren opgenomen, dat Dutroux kinderen ontvoerde en misbruikte. Ook kinderhandel, kinderporno en kinderprostitutie parallel met dezelfde praktijken onder volwassenen zijn niet welig gaan tieren omdat die bepalingen niet in de Grondwet staan. Integendeel, met een begrip als integriteit zullen dergelijke praktijken ongehinderd kunnen toenemen. De ouders staan machteloos. Ook de kinderreclame en de vele organisaties die hun gedachtegoed aan kinderen willen opdringen, kunnen agressiever gaan optreden.

Als we de ideologische en juridische implicaties van het begrip integriteit beschouwen, beginnen wij ons af te vragen of deze grondwetswijziging wel echt over de bescherming van onze kinderen gaat. De titel van het artikel spreekt over de bescherming van de rechten van het kind, niet over de bescherming van het kind. Het is niet ondenkbaar dat het voorgestelde artikel, al naargelang men de beschermde rechten definieert, in conflict komt met de werkelijke bescherming van het kind. Ideologisch staan de twee, door het gebruik van de notie integriteit, reeds haaks op elkaar. Ik geef u een voorbeeld. Ouders willen kinderen beschermen tegen pornografie, terwijl bepaalde lieden tijdens de lessen seksuele opvoeding in de scholen, de kinderen confronteren met pornografische beelden en films. Dit gebeurt in naam van de kinderrechten. Dit voorbeeld behoort in ons land tot een wijdverbreide praktijk, zoals vele ouders en kinderen tot hun woede en verdriet kunnen getuigen. Nu zullen dergelijke lieden de kinderen seksueel en moreel gaan opvoeden in de plaats van de gezinnen, omdat ze zich kunnen beroepen op de Grondwet om de zogezegde autonomie van de kinderen tegenover het ouderlijk gezag te plaatsen.

De invoering van het begrip integriteit in deze discussie is ronduit revolutionair. Toch was zij in de bevoegde kamercommissie niet eens een discussie waard. Dit bewijst hoezeer regering en parlement werkelijk om het welzijn van onze kinderen zijn bekommerd. Wij leveren hen weerloos over aan bepaalde ideologisch geïnspireerde lieden die het ouderlijk gezag willen ondermijnen.

Wie vraagt de inschrijving van het begrip in de Grondwet? De ouders vragen het niet. Die schreeuwen om meer maatschappelijke ondersteuning in de opvoedende en beschermende taak die zij tegenover hun kinderen vervullen. Het onttrekken van onze kinderen aan de bescherming en geborgenheid van hun ouders, hebben 300 000 mensen in hun stille woede niet gevraagd.

Alexandra Colen

Het is echter wel wat ze krijgen door het initiatief van een aantal ideologisch geïnspireerde wetenschappers en verenigingen gecombineerd met het ondoordacht optreden van een groot aantal goedmenende verantwoordelijken. Het resultaat is dat elk kind in concrete situaties minder en niet meer beschermd zal zijn. De ouders zullen in plaats van steun nog minder gehoor vinden in een maatschappij die hun kinderen al van kleins af aan wil gebruiken en manipuleren. De kinderen worden overgeleverd aan de machten van reclame, entertainment en ideologische lobby's die zonder enig respect en zonder enige schroom hen benaderen als autonome individuen, als minivolwassenen die zelf maar sterk genoeg moeten zijn om neen te zeggen.

Er bestaat een goede test om de oprechte bedoelingen van ontwerpers en indieners te toetsen. Die test is hun houding tegenover de zwakste kinderen, degenen die nog niet geboren zijn. We zien duidelijk de grenzeloze hypocrisie van politici en activisten die hun eisen inzake de zogenaamde kinderrechten voorstellen als iets wat kindvriendelijk is maar weigeren te protesteren tegen de wettelijk toegelaten georganiseerde moord op ongeboren kinderen die bij ons jaarlijks ongeveer 20 000 en wereldwijd 40 miljoen ongeboren kinderen het leven kost.

Heeft men hier reeds op doorgedacht ? 40 miljoen abortussen per jaar wereldwijd betekent op 10 jaar tijd 400 miljoen, op 25 jaar - sinds de jaren 70 toen de abortuswetten algemeen werden ingevoerd - 1 miljard. Dat is het prijskaartje van onze postchristelijke neopaganistische beschaving !

Als men een verklaring zoekt voor de toenemende verzuivering van onze samenleving en het toenemend geweld tegenover kinderen in het algemeen, kan men niet ontsnappen aan de fundamentele vaststelling dat een maatschappij die abortus normaal vindt zélf het kind zijn basisrecht als unieke menselijke persoon heeft ontnomen. Sinds het recht op abortus is opgenomen in onze strafwet heeft onze maatschappij kinderen gedefinieerd als wezens die geen eigen recht van bestaan hebben maar wiens bestaan bepaald wordt door het plezier dat zij aan de volwassenen verschaffen. Wie deze mentaliteit met betrekking tot ongeboren kinderen aanvaardt, moet niet verschieten als anderen dezelfde houding aannemen tegenover al de kinderen. Over de aantasting van de integriteit van de ongeborenen hoort men echter geen protest. Integendeel, de strijd voor een veralgemeend recht op abortus wordt gevoerd door dezelfde mensen en verenigingen die luidkeels opkomen voor de zogenaamde kinderrechten. Dat moet tot nadenken stemmen. Er worden bepalingen in de wetten ingeschreven door mensen die beweren bezorgd te zijn om onze kinderen. De juridische consequenties zullen rampzalig zijn. Men kan niet blind zijn voor de hypocrisie van bepalingen die beweren rechten van kinderen te be-

schermen maar die het allereerste recht van het kind, het recht op leven, niet willen garanderen. Zolang dit niet expliciet gebeurt, kan er geen sprake van zijn dat het Vlaams Blok dergelijke bepalingen goedkeurt.

M. Jacques Lefevre (PSC) : Monsieur le président, monsieur le ministre, je voudrais tout d'abord remercier le rapporteur d'avoir attiré notre attention sur les difficultés de définir précisément les termes d'intégrité et d'enfant. Je voudrais également remercier Mme de 'T Serclaes au Sénat ainsi que Mmes Herzet et Cahay à la Chambre, les auteurs de cette proposition de révision de la Constitution.

Le sujet est suffisamment grave pour ne pas polémiquer sur ce thème. Cette proposition d'insertion d'un article 22bis de la Constitution concrétise la suggestion formulée dans les conclusions du rapport de la commission de lutte contre l'exploitation sexuelle des enfants.

Certes, l'objectif de ce rapport était de faire insérer dans la Constitution le droit de tout individu, et bien entendu de l'enfant, à l'intégrité physique, celle-ci devant être entendue comme une protection contre toutes les formes de violence. Le texte proposé est plus limité et s'explique par les événements tragiques qu'a connus la Belgique durant l'été 1996.

Le progrès réalisé n'en demeure pas moins significatif, car pour la première fois, le mot "enfant" apparaîtra dans notre Constitution, rejoignant ainsi les avancées du droit international dans le respect de la personne de l'enfant. Je pense notamment à la lutte contre l'exploitation sexuelle des enfants, au travail des enfants ou à l'utilisation des enfants soldats.

De manière symbolique également, le nouvel article s'insère entre l'article 22 de la Constitution, qui consacre le droit à la vie privée et à la vie familiale, et l'article 23 relatif aux droits économiques, sociaux et culturels.

Le PSC votera donc positivement ce nouvel article 22bis de notre Constitution et, tout comme Mme Herzet, nous espérons qu'il sera voté à l'unanimité.

De heer Danny Pieters (VU&ID) : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, wanneer we vandaag het woord nemen over dit ontwerp, doen we dit niet als vertegenwoordigers van deze of gene politieke partij. De discussie is weinig partijpolitiek, ook al wil men er soms ideologische sausjes over gieten. Iedereen geeft om kinderen, iedereen geeft om integriteit.

Ik zal dan ook vooral proberen om vanuit het standpunt van een constitutionalist en van iemand die nog maar een half jaar in de Kamer zit, naar dit ontwerp te kijken. Ik hoop dat er nog een mogelijkheid is tot een open discussie daarover. Ik krijg namelijk indicaties dat dit misschien geen debat of een open discussie meer is. Ik

Danny Pieters

hoor dat de Senaat dit al unaniem heeft goedgekeurd en dat we nog nauwelijks aan deze tekst kunnen raken. Het zou een soort heiligschennis zijn als we deze tekst in vraag stellen, amenderen of er vraagtekens bij plaatsen. Hierbij moeten we toch al een eerste vraagteken plaatsen.

Ondanks het feit dat we hier met weinig zijn, hoop ik over dit onderwerp een open gedachtewisseling te hebben. Voor een gedachtewisseling moet men natuurlijk wel luisteren naar elkaar en bereid zijn in discussie te treden. Die bereidheid was niet volledig aanwezig in de commissie. Om het quorum te halen en om stemmen binnen te brengen, heeft men daar mensen binnengesleept die amper wisten waarover ze hun ja-stem uitbrachten. Misschien ben ik nog niet lang genoeg gewend om in de Kamer te werken.

Ik zou mijn interventie kunnen samenvatten met de uitroep van een kind: "De keizer heeft geen kleren aan!". Men zit ons hier een ontwerp te verkopen als het antwoord op zeer belangrijke uitdagingen waarvoor we staan. Men faalt er echter in ons te zeggen of de toestand na het goedkeuren van dit artikel anders zal zijn dan vóór de goedkeuring ervan.

Men zegt dat dit een heel belangrijke symbolische en politieke waarde heeft en dat we het ontwerp moeten goedkeuren om onze bezorgdheid uit te drukken. Geachte collega's, de grondwet is niet de plaats om bekommeringen uit te drukken. De Grondwet is een juridisch document.

De opstellers van onze Grondwet in 1830-1831 hebben dat heel goed gezien. Liberté en tout et pour tous was de slogan. Zij waren echter veel slimmer dan hun voorgangers onder de Franse Revolutie. Er waren geen grote verklaringen over het heilige en onschendbare recht van eigendom in onze Belgische Grondwet, maar een heel concrete bepaling over wat er moet gebeuren als we onteigend worden.

Deze concrete, juridische, praktische benadering van de grondwetgever van 1830-1831 heeft gemaakt dat onze Belgische Grondwet vorige eeuw lange tijd het voorbeeld is geweest en overgenomen werd door tal van andere landen in Europa en erbuiten. Dit was een exportproduct omdat we erin slaagden onze ideeën om te zetten in juridische principes.

Het is bijzonder betreurenswaardig dat degenen die zich erfgenaam noemen van de destijds vaders van onze Grondwet, dit allemaal vergeten zijn. Er is geen zorg voor de juridische vormgeving, geen zorg om de principes om te zetten in krachtdadige bepalingen. Men spreekt er zelfs niet over.

Ik heb hier op deze tribune en ook in de commissie niemand gehoord die mij kon uitleggen wat de juridische betekenis van deze bepaling is. Men spreekt over een symboolwaarde. De symboolwaarde is groot, dames en heren. U ziet het aan het aantal mensen dat hier vertegenwoordigd is. U ziet het aan de persbanken, voor sommigen toch belangrijk. Dit is de symboolwaarde van het artikel, niemand vindt dit belangrijk genoeg.

Mevrouw **Yolande Avontroodt** (VLD) : Mijnheer Pieters, ik vind dat u hier toch een aantal zaken banaliseert. Ik wil hier een parallel trekken. Indien het niet noodzakelijk was geweest, was er ook geen apart VN-verdrag geweest inzake de rechten van het kind. Er was een EVRM. Dit wil ik daar als parallel tussenvoegen.

U geeft een aantal argumenten, maar u kunt er niet om heen dat er een internationaal verdrag is dat op drie of vier landen na door alle landen ondertekend is. In de meeste landen is het verdrag ook geratificeerd. Als het zo banaal is zoals u het voorstelt, dan moet u ook breder kijken en naar die jaren gaan dat men het nodig vond om een apart verdrag te maken.

De heer **Danny Pieters** (VU&ID) : Mijnheer de voorzitter, grondrechtsbepalingen of fundamentele rechtsbepalingen in een verdrag hebben een heel andere functie dan fundamentele rechtsbepalingen in een nationale grondwet. Wij hebben, en wij zijn daar heel gelukkig mee - heel wat verdragen met heel belangrijke principes daarin, en die bindend zijn voor het land om zich daarin te inspireren. De Grondwet evenwel is een juridisch-technisch instrument, met een heel welbepaalde bedoeling, met name de hoogste normen vast te leggen, doch geen vlaggen te planten, noch ideologische slogans in een juridische tekst in te schrijven. Het is inderdaad een verdrag over de fundamentele rechten van het kind. Indien dat zo belangrijk zou zijn, indien daar een juridische werking aan zou kunnen worden gegeven, dan is er niets in onze rechtsorde dat ons zou verhinderen aan die bepalingen nog een belangrijkere waarde toe te kennen dan aan de bepalingen van de Grondwet. Zoals u weet hebben internationale rechtsnormen die self-executing kunnen zijn, een directe weerslag op onze interne rechtsorde, boven de wetten en zelfs boven onze Grondwet. Maar daar gaat het helemaal niet om.

U vermengt twee stijlen. U gebruikt de Grondwet om politieke statements te doen - zelfs geen ideologische statements -, om een goed gevoel te creëren.

Mme **Jacqueline Herzet** (PRL FDF MCC) : Monsieur le président, je voudrais simplement répondre à l'honorable membre que le préconstituant limitait notre action dans ce domaine également. Tout ce que nous pouvions faire, nous l'avons fait.

De heer **Danny Pieters** (VU&ID) : Mijnheer de voorzitter, tot daar wil ik het zelfs nog niet laten komen. Ik kom op de inhoudelijke aspecten later nog terug. Als lid van deze grondwetgevende vergadering wil ik wel weten wat de juridische betekenis is van deze bepaling. Het kan zijn dat er een symboolwaarde aan wordt gehecht, maar ik geloof er niet erg in. De symboolwaarde die van hieruit uitgaat, wordt spijtig genoeg gemeten aan het aantal deelnemenden aan deze vergadering.

Morgen zal deze bepaling worden goedgekeurd zonder dat wij het zullen merken. De stemming zal in ieder geval geschieden met veel minder geladenheid dan met een stemming over een motie, wat wij een tijdje geleden mochten beleven. Dat is de symboolwaarde. Zo belangrijk is deze bepaling voor ons land.

Het gaat hier niet over mijn standpunt als lid van de Volksunie tegenover uw standpunt als lid van de PRL. Het gaat erom dat wij ons werk als juristen, als constituanten behoorlijk moeten doen.

Welk is de juridische betekenis van deze bepaling ? Deze bepaling vormt een antwoord op de Witte Mars. Het antwoord op de Witte Mars is geen grondwetsbepaling. Het is de hervorming van het gerecht en de politie. Daar zijn de problemen gerezen en daarop moet er een antwoord komen, maar daarop wachten wij nog altijd.

Het Verdrag voor de Bescherming van de Rechten van het Kind is een belangrijk verdrag dat natuurlijk moet worden nageleefd. Dat moeten wij in onze wetgeving proberen gestalte te geven. Het is van groot belang, maar het betekent niet dat wij het een kroontje moeten geven van een grondwettelijke bepaling, waarvan wij niet weten wat de gevolgen ervan zullen zijn.

Ik weet niet welke de juridische gevolgen zullen zijn. Ik vrees een aantal juridische consequenties. Ik vrees de gevolgen van de bepaling die nu in de Grondwet staat en die traditioneel wordt geïnterpreteerd als de bescherming van de lichamelijke integriteit voor iedereen, de persoon is vrij. Die bepaling die volgens alle grondwetsboeken nu al wordt geïnterpreteerd als een constitutionele bescherming van de lichamelijke integriteit, zal die interpretatie wellicht niet meer kunnen hebben, want er wordt een apart artikel opgesteld voor de lichamelijke integriteit van een bepaalde sub-groep van mensen, met name de kinderen. Ik weet niet wat dit kan betekenen voor de anderen die niet worden vermeld.

Wat betekent de tweede alinea ? Ik heb er tijdens de commissiewerkzaamheden ook de nadruk op gelegd. U verlaagt een vrijheidsbepaling tot het niveau van bescherming van sociale en economische grondrechten. U schrijft dat alleen door de wet, het decreet of de ordonnantie invulling wordt gegeven aan die vrijheidsbepaling. Dit is een monsteren van grondwettelijk recht. U kunt dat

natuurlijk doen. Ik vind het in ieder geval een zeer gevaarlijke evolutie omdat die mogelijkerwijze ook een invloed kan hebben op de wijze waarop andere vrijheidsrechten door de rechter zullen worden geïnterpreteerd.

Ik wil mij hier niet uiten over de invulling van wat een kind is. Dat is in de commissie reeds gebeurd. Ik wil het ook niet hebben over integriteit. Ik wil hier vandaag alleen horen wat dit juridisch betekent. Als die bepaling juridisch niets betekent, dan moeten wij ze niet goedkeuren. Dat is alles, niet meer noch minder. Kan men mij aangeven wat juridisch het verschil is morgen, na de goedkeuring van die bepaling, ten overstaan van vandaag, vóór de goedkeuring van die bepaling ? Als men dat niet kan, kan de bepaling niet worden goedgekeurd.

Mijnheer de voorzitter, men kan de vraag stellen of dit nu zo belangrijk is, of er geen belangrijker zaken zijn. Maar zijn er dan belangrijker zaken dan de bepalingen van de Grondwet ?

Kunnen we dan geen eensgezindheid ten toon spreiden en het voorstel eenparig goedkeuren ? Maar waartoe ? Is het om aan de buitenwereld de indruk te geven dat we iets doen aan de reële problemen waarmee het kind wordt geconfronteerd ? Is dat de bedoeling ? Is het de bedoeling om ergens met ons goed gevoel voor kinderen blijf te weten ? Ik denk dat we in deze vergadering toch tot hogere taken zijn geroepen, dan om dat te doen.

Wanneer er veel over democratie wordt gesproken, betekent dat in de eerste plaats dat we de burger ernstig moeten nemen. De burger en ook de kinderen worden niet beter van louter signalen of symbolische bepalingen. Niemand wordt hiervan één stap beter.

Ik bevind mij dan ook in goed gezelschap, met name in dat van een kind, als ik zeg dat de keizer geen kleren aan heeft.

Mme **Zoé Genot** (AGALEV-ECOLO) : Monsieur le président, soyons clairs : si nous nous réjouissons de tout pas vers une reconnaissance des droits de l'enfant, cette inscription dans la Constitution ne peut être considérée comme une fin en soi. La Belgique a encore beaucoup de travail devant elle pour réellement prendre en compte les droits de l'enfant tels que définis dans la Convention relative aux droits de l'enfant.

Nous pourrions commencer par nous pencher sur les violations les plus flagrantes, celles qui touchent les enfants demandeurs d'asile, isolés ou en famille. A l'heure actuelle, la Belgique se permet encore de les caser dans des centres fermés, ce qui est inacceptable. De plus, cet enfermement n'est pas accompagné d'un droit à l'éducation, ni d'un encadrement adéquat. La Belgique se permet encore de les expulser. Il est donc

Zoé Genot

urgent de trouver des solutions satisfaisantes à la situation administrative, juridique et de séjour des mineurs d'âge, et ce en respectant ce fameux intérêt supérieur de l'enfant inscrit dans la convention.

Les acteurs de première ligne dans cette concrétisation du droit à l'intégrité que nous allons insérer dans la Constitution sont le secteur de la petite enfance, les crèches, les jardins d'enfants, l'ONE, Kind & Gezin, les acteurs de l'enseignement - école, égalité des chances, lutte contre le décrochage scolaire -, les acteurs de la protection de la jeunesse, de la prévention de la maltraitance. Nous savons tous que ces secteurs survivent. Leurs missions se multiplient, leurs budgets, eux, ne suivent pas.

Donc, si nous voulons réellement que ces droits de l'enfant soient plus qu'une obligation pour les éditeurs de réactualiser leur Constitution, nous devons réfléchir à un financement adéquat de ces secteurs, en phase avec les besoins qu'ils rencontrent.

Le **président** : La discussion est close.

De bespreking is gesloten.

Nous passons à la discussion de l'article unique. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion. (Rgt 66,4)

Wij vatten de bespreking van het enig artikel aan. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 66,4) **(424/1)**

Aucun amendement n'a été déposé ou redéposé.

Er werden geen amendementen ingediend of heringediend.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'article unique.

Over het enig artikel zal later worden gestemd.

Projet et propositions de loi

Wetsontwerp en -voorstellen

Projet de loi contenant le règlement définitif des budgets des services d'administration générale de l'Etat et d'organismes d'intérêt public pour l'année 1989 ou pour des années antérieures (sans rapport) (230/1)

Wetsontwerp houdende eindregeling van de begrotingen van de diensten van algemeen bestuur van de Staat en van instellingen van openbaar nut van het jaar 1989 of voorgaande jaren (zonder verslag) (230/1)

Conformément à l'article 83 du Règlement, le projet de loi fait l'objet d'une discussion générale limitée en séance plénière.

Overeenkomstig artikel 83 van het Reglement wordt in plenaire vergadering een beperkte algemene bespreking gehouden.

La discussion générale limitée est ouverte.

De beperkte algemene bespreking is geopend.

Quelqu'un demande-t-il la parole ? *(Non)*

Vraagt iemand het woord ? *(Nee)*

La discussion générale limitée est close.

De beperkte algemene bespreking is gesloten.

Nous passons à la discussion des articles. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion. (Rgt 66,4)

Wij vatten de bespreking van de artikelen aan. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 66,4) **(230/1)**

Le projet de loi compte 22 articles.

Het wetsontwerp telt 22 artikelen.

Aucun amendement n'a été déposé.

Er werden geen amendementen ingediend.

- Les articles 1 à 22 sont adoptés article par article.

- De artikelen 1 tot 22 worden artikel per artikel aangenomen.

La discussion des articles est close. Le vote sur l'ensemble du projet de loi aura lieu ultérieurement.

De bespreking van de artikelen is gesloten. De stemming over het geheel van het wetsontwerp zal later plaatsvinden.

Proposition de loi de M. Servais Verherstraeten modifiant l'article 171, 5°, du Code des impôts sur les revenus 1992 (100/1 à 5)

Wetsvoorstel van de heer Servais Verherstraeten tot wijziging van artikel 171, 5°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (100/1 tot 5)

La discussion générale est ouverte.

président

De algemene bespreking is geopend.

Mijnheer Pieters, een kort verslag, graag. Ik zal aan de heer Vanoost vragen mij te vervangen, want ik moet naar Gent. Mijnheer Pieters heeft het woord, daarna zal de heer Vanoost het debat leiden bij het Lumumba-voorstel.

De heer **Dirk Pieters**, rapporteur : Mijnheer de voorzitter, het zal inderdaad een bijzonder kort verslag zijn. Mijnheer de minister, beste collega's, de commissie voor de Financiën en de Begroting heeft dit voorstel besproken tijdens haar vergaderingen van 1 en 8 februari 2000. In zijn uiteenzetting situeerde de indiener vooreerst het Fonds tot vergoeding van de in geval van sluiting van ondernemingen ontslagen werknemers. Dit RVA-fonds verstrekt tegemoetkomingen, zoals sluitingsvergoedingen, vergoedingen wegens collectief ontslag, enzovoort.

Zij doet dat alleen in specifieke situaties, zoals een sluiting, en wanneer de werkgever niet bij machte is om zijn verplichtingen na te komen. Het Fonds betaalt de werknemers bijna nooit in het jaar waarin het faillissement plaatsvindt. Op de loonfiche noteert het Fonds die bijdragen als afzonderlijke belastbare achterstallen. De Administratie der directe belastingen weigert die zienswijze te volgen en beschouwt de uitgekeerde bedragen als gezamenlijke belastbare inkomsten. De rechtspraak en ook de vorige minister van Financiën sloten zich aan bij die stelling. De indiener echter onderstreept dat die gezamenlijke aanslagwijze kwalijke gevolgen heeft voor de belastingbetalers en wil in zijn voorstel de bedoelde bedragen uitdrukkelijk afzonderlijk belastbaar maken.

Tijdens de bespreking vraagt een lid zich af of het voorstel geen negatieve financiële gevolgen kan hebben voor belastingplichtigen die bijvoorbeeld een hoog inkomen hadden in het jaar van het faillissement, maar daarna terugvallen op een vervangingsinkomen. De minister wijst erop dat de wetgever terzake al de nodige voorzorgen heeft genomen. De minister zegt dat hij het eens is met het voorstel, maar dient wel een amendement in tot vaststelling van een specifieke inwerkingtreding. Een ander commissielid dient een amendement in om het toepassingsveld van het voorstel uit te breiden tot gelijkaardige EGKS-vergoedingen, uitgekeerd door de RVA. De minister gaat opnieuw akkoord.

De amendementen werden evenals het aldus geamendeerde voorstel eenparig aangenomen. Tot zover het mondeling verslag.

Le **président** : Quelqu'un demande-t-il encore la parole ? (*Non*)

Vraagt nog iemand het woord ? (*Nee*)

La discussion générale est close.

De algemene bespreking is gesloten.

Nous passons à la discussion des articles. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion (Rgt 66,4)

Wij vatten de bespreking van de artikelen aan. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 66,4) **(100/5)**

La proposition de loi compte 3 articles.

Het wetsvoorstel telt 3 artikelen.

Aucun amendement n'a été déposé.

Er werden geen amendementen ingediend.

Les articles 1 à 3 sont adoptés article par article.

De artikelen 1 tot 3 worden artikel per artikel aangenomen.

La discussion des articles est close. Le vote sur l'ensemble de la proposition de loi aura lieu ultérieurement.

De bespreking van de artikelen is gesloten. De stemming over het geheel van het wetsvoorstel zal later plaatsvinden.

- *Voorzitter : de heer Lode Vanoost, ondervoorzitter*

Proposition de M. Daniel Bacquelaine et consorts visant à instituer une commission d'enquête parlementaire chargée de déterminer les circonstances exactes de l'assassinat de Patrice Lumumba et l'implication éventuelle des responsables politiques belges dans celui-ci (312/1 à 4)

Proposition de M. Gerolf Annemans visant à instituer une commission d'enquête parlementaire sur l'assassinat de Patrice Lumumba (311/1 et 2)

Voorstel van de heer Daniel Bacquelaine c.s. tot oprichting van een parlementaire onderzoekscommissie belast met het vaststellen van de precieze omstandigheden waarin Patrice Lumumba werd vermoord en van de eventuele betrokkenheid daarbij van Belgische politici (312/1 tot 4)

Voorstel van de heer Gerolf Annemans tot oprichting van een parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de moord op Patrice Lumumba (311/1 en 2)

Je vous propose de consacrer une seule discussion à ces deux propositions.

Ik stel u voor één enkele bespreking aan deze twee voorstellen te wijden. (*Instemming*)

La discussion générale est ouverte.

De algemene bespreking is geopend.

Mme **Claudine Drion**, rapporteuse : Monsieur le président, mon intervention sera très brève parce que le rapport écrit est très bien fait.

Je rappelle que les présentes propositions ont été examinées par la commission des Relations extérieures, les 12 janvier et 2 février derniers. Un large débat très consensuel a abouti à faire adopter à l'unanimité la résolution de M. Bacquelaine, ce qui augure favorablement des futurs travaux de cette commission. J'en suis très heureuse, non seulement pour l'intérêt historique de ce travail mais également pour l'importance qu'il revêt dans le cadre du renouveau de nos relations avec l'Afrique des Grands Lacs.

De heer **Stef Goris** (VLD) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, de VLD-fractie zal het voorstel tot oprichting van een onderzoekscommissie goedkeuren. Wij vinden het een goed idee om deze onderzoekscommissie te installeren.

De dood van Patrice Lumumba is steeds met talrijke mysteries en wilde verhalen omgeven geweest. Dat is tot op vandaag het geval. Zo lang dit mysterie niet wordt opgehelderd, legt het ook een hypotheek op ons land en ons bestuur. Er is heel wat gespeculeerd en er waren ook een aantal historisch gefundeerde theses. Ik verwijs hier uiteraard naar het recente boek van de heer De Witte, "De moord op Lumumba", over de mogelijke rol van Belgische gezagsdragers. Ik beklemtoon hier het woord "mogelijke". Precies omwille van de Belgische geloofwaardigheid in Centraal-Afrika achten wij volledige opheldering aangewezen, voor zover dat mogelijk zou zijn. Men moet immers zijn verantwoordelijkheid onder ogen durven te zien, zeker als men Centraal-Afrika opnieuw prioriteit wil toekennen in het beleid. Uit de beleidsnota van Buitenlandse Zaken blijkt immers dat dit de ambitie is van deze regering. Hoewel het bijna veertig jaar geleden is, bestaat er op dit ogenblik in het Congolese onderbewustzijn nog steeds ressentiment en wordt er nog steeds gespeculeerd over deze episode. Deze speculatie laat ook sporen na in de betrekkingen met ons land.

Collega's, het is tijd om de waarheid te achterhalen of dat minstens op open en eerlijke wijze te proberen. In die optiek kan een parlementaire onderzoekscommissie vooral het historisch onderzoek steunen en sturen. Het mandaat van een dergelijke commissie kan toegang verlenen tot bepaalde archieven. Daar gaat het uiteindelijk om. Ik verwijs hier bijvoorbeeld naar het archief van het interministeriële Congo-comité dat dateert van 1960-1961.

Niettemin wil ik erop wijzen dat voorzichtigheid geboden is in deze aangelegenheid. We moeten absoluut vermijden dat het debat de sereniteit verliest of dat het te zeer gepolitiseerd wordt. Gezien de onderzoeksopdracht zou dat ten eerste verre van kies zijn. Het onderzoek gaat

uiteindelijk over de omstandigheden van de moord op een mens. Daarnaast moet men rekening houden met de mogelijke gevolgen voor de relatie van ons land met het Congolese volk. Men mag de passies niet te hoog laten oplopen. Het onderwerp is daarvoor te delicaat. Men mag nooit de huidige situatie in Congo uit het oog verliezen die, zoals wij allen weten, weinig stabiel is. Bovendien mag het niet de bedoeling zijn om al te gretig een hekserij te ontketenen op mogelijke verantwoordelijken. Een dergelijke hekserij zou tot absurde toestanden kunnen leiden. Ik ben daar alleszins geen voorstander van, ook niet als zou blijken dat zich hier Belgische gezagsdragers onder bevinden. De waarheid moet dan aan het licht komen maar wij willen hier niet als een inquisitie aan het werk gaan. De vraag is immers of het Congolese volk daarmee gediend is. Verzoening en het helen van de wonden moeten het doel zijn van deze commissie.

Collega's, samengevat zijn het ophelderen van de mysteries en de zoektocht naar de waarheid voor ons primordiaal. Dat kan onmogelijk als er in dit debat politieke spelletjes worden gespeeld. Zoals ik reeds zei is een passioneel debat dat de sereniteit verliest niet kies en bovendien gevaarlijk en nutteloos. Wij menen dan ook dat het werk van historici de basis moet vormen voor alle conclusies en aanbevelingen van de commissie. Wij zullen naar alle waarschijnlijk nog weinig actoren uit deze periode kunnen horen en wij zullen ons dan ook voornamelijk moeten baseren op schriftelijke stukken uit de archieven. Wij pleiten voor het oprichten van deze onderzoekscommissie maar dan eerder als een soort waarheidscommissie. Ik durf zelfs te verwijzen naar het Zuid-Afrikaans model terzake. Strikt juridisch-technisch gezien voorziet het Belgisch recht niet in een waarheidscommissie maar de parlementaire onderzoekscommissie kan haar werk in die zin oriënteren. Dat moet volgens ons ook de bedoeling zijn.

Dit betekent een zoektocht naar de waarheid die ook voor de familie belangrijk kan zijn en voor het Congolese volk in zijn geheel. Dit is volgens ons belangrijker dan het vastleggen van politieke of zelfs strafrechtelijke verantwoordelijkheden. Men mag immers niet vergeten dat het doel van deze commissie een gezuiverde relatie is tussen Congolezen en Belgen waarin geen plaats is voor speculaties en wilde verhalen.

Collega's, een pijnlijke bladzijde moet eindelijk kunnen worden omgedraaid zodat men zich in de toekomst op een correct en open partnerschap kan richten.

M. **Jacques Lefevre** (PSC) : Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, mon intervention comportera quatre volets : le principe d'une telle commission, la méthode, la valeur ajoutée et l'objectif.

Jacques Lefevre

Le principe d'abord. Toute société démocratique s'honore en souhaitant clarifier les zones d'ombre de son histoire. Sans vouloir tomber dans le piège des comparaisons abusives, l'actualité autrichienne montre que faute d'avoir su tirer les leçons de son histoire, l'Autriche risque de reproduire les démons de son passé.

Dans l'époque que nous vivons, marquée par les génocides, par les violences, le travail de mémoire est plus que jamais nécessaire. S'il est sain pour un Etat de s'interroger sur son passé et sur ses éventuelles responsabilités, encore faut-il que les zones d'ombre ne soient pas choisies selon des critères d'opportunité politique. Est-ce que le parlement va lancer une commission d'enquête chaque fois qu'un livre est publié ou qu'un article plus ou moins sérieux lance des hypothèses sur tel ou tel événement ?

Le parlement deviendrait ainsi l'instrument non seulement du gouvernement mais également de la presse et des auteurs en mal de publicité.

Il est évident qu'une analyse sereine sera difficile, tant les relations de la Belgique avec le Congo sont passionnelles. Pourtant, l'analyse de ce dossier historique ne pourra se faire sans tenir compte d'un contexte. Quel est-il ?

L'extension de la guerre froide sur le continent africain. La récupération et la manipulation des mouvements tiers-mondistes par l'URSS.

En ce qui concerne la Belgique, une décolonisation brutale qui lui est imposée sans préparation et sans transition.

Un gouvernement congolais dirigé par M. Patrice Lumumba qui, en quelques semaines seulement - je devrais dire en quelques jours -, mène le pays au bord du gouffre et de la guerre civile.

La Belgique était à cette époque un Etat colonial qui menait une politique africaine en conformité avec ses intérêts et avec les valeurs de l'époque, tout comme la France, comme la Grande-Bretagne. En 1960, notre chef d'Etat fut insulté à l'occasion de l'indépendance, nos ressortissants furent menacés et brutalisés.

J'en viens à la méthode. Le recours systématique à des commissions d'enquête participe de ce que l'on peut appeler une stratégie d'occupation des organes de contrôle de ce pays. Rappelons que l'urgence fut demandée pour traiter ce dossier.

Comment rechercher cette vérité ? Quelle est la valeur ajoutée d'une commission d'enquête quarante ans après les faits ? Avant de répondre à cette question, il convient de s'interroger sur les finalités de celle-ci au regard des fonctions dévolues aux assemblées parlementaires.

Une commission d'enquête participe à la fonction de contrôle politique. Cela entend le contrôle politique du gouvernement. Son objectif est de cerner un problème, d'évaluer des responsabilités et principalement de proposer des recommandations pour l'avenir. Comment cette commission réalisera-t-elle ces objectifs ? L'innovation consiste à contrôler l'action politique d'un gouvernement d'il y a presque quarante ans alors que la plupart des protagonistes ont disparu.

Peut-on réellement juger de la responsabilité politique d'un ministre de l'époque alors qu'il sera impossible de l'entendre ou de connaître les fondements de ses décisions ?

Cette commission ne se substituera-t-elle pas au contrôle politique qu'aurait dû exercer le parlement de l'époque ? Dans cette hypothèse, le parlement actuel ne détourne-t-il pas son attention de la question du contrôle de la politique actuelle du gouvernement à l'égard de l'Afrique ? Une commission d'enquête devra-t-elle, dans quarante ans, enquêter sur la politique menée par ce gouvernement alors que les ONG dénoncent les violations massives des droits de l'homme commises au Congo sous le couvert de la guerre ? Amnesty International, dans son rapport du 10 janvier 2000, dénonce ces violations, notamment à l'encontre d'opposants politiques. Le ministre Michel reconnaissait la semaine dernière encore au parlement l'important problème de la violation des droits de l'homme au Congo. Va-t-il, dans quarante ans, être soumis à une enquête parlementaire ? Absurde, n'est-il pas ?

Certains voudraient y ajouter une fonction juridictionnelle transformant le parlement en un tribunal. Un tribunal de l'histoire en l'occurrence.

Quelle est la valeur ajoutée d'une commission d'enquête ? Celle-ci réside principalement dans l'exercice des pouvoirs d'un juge d'instruction.

La commission se penchera sur des documents officiels belges par ailleurs disponibles. Il appartient aux ministres responsables d'ouvrir les archives de leur département. La commission Rwanda a démontré qu'il était impossible d'avoir accès à des documents confidentiels des Nations Unies et aux documents des autres Etats. Ce volet sera donc occulté.

Rappelons qu'à cette époque, les Nations Unies étaient déployées au Congo, que les grands acteurs de la guerre froide y étaient présents, que l'URSS livrait des armes à M. Lumumba en réponse aux demandes de celui-ci. La commission aura-t-elle accès à ces sources d'information ? La dimension internationale de ce dossier me semble importante.

Jacques Lefevre

Il est évident que nous aurons besoin d'experts pour nous assister dans cette recherche. Comment les choisir ? A mon sens, nous ne devrions prendre que des experts qui n'ont pas tranché définitivement sur le sujet, des experts dont les compétences scientifiques ne peuvent être mises en question, qui ont suffisamment d'esprit critique et le sens du doute pour ne pas avoir des préjugés sur le sujet.

Jules Gérard-Libois et Jean Heinen, dans l'avant-propos de leur livre "Belgique-Congo 1960", commençaient ainsi : "La génération qui a vécu l'événement et celle d'aujourd'hui continuent à se poser des questions". Il me semble qu'il s'agit de la bonne attitude que devraient avoir ces experts.

Il va de soi qu'à tout moment, le parlement doit rester maître de la manœuvre. Il ne s'agit pas de donner un blanc-seing à des experts ou de s'enfermer dans des travaux d'experts qui n'en finissent pas.

Quel est l'objectif qui est assigné à cette commission ? Quels sont les recommandations qu'elle peut émettre pour l'avenir ?

L'objectif politique est clair.

La lecture de l'article 1er de la proposition ne laisse aucun doute au sujet de l'objectivité et des objectifs. Une conclusion est, à mon sens, a priori anticipée. Elle ne pose pas la question de l'implication éventuelle du gouvernement belge, mais au contraire pose cette implication en hypothèse puisqu'elle cherche à établir les responsabilités comme si celles-ci étaient déjà vérifiées.

Il sera intéressant d'étudier "l'implication des responsables politiques belges" car cette étude ne peut évidemment pas se limiter, selon les termes mêmes de la mission, au seul gouvernement. Il faudra examiner les politiques parallèles de certains partis politiques qui ne participaient pas au gouvernement ainsi que le rôle des internationales politiques. Tout le monde sait que M. Lumumba a eu, à un certain moment, des contacts avec le parti libéral, puis avec le parti socialiste. Plusieurs livres ont paru, à l'époque, sur le sujet et ont été lus par nombre de personnes. Le gouvernement du moment porte la responsabilité de ses actes. Cette responsabilité est assumée, par hypothèse, de manière indivisible par l'ensemble du gouvernement. Car si un ministre n'assumait pas la politique menée par le gouvernement auquel il appartenait, il devait démissionner.

Il est opportun de prévoir la possibilité d'élargir l'objet étroit de la commission selon les nécessités, comme cela est formulé dans la proposition. M. Lumumba porte une lourde responsabilité dans le chaos qui s'est développé à

partir de juillet 1960 au Congo. Il porte la responsabilité de troubles, de violences dont ont été victimes les Congolais et les Belges. On ne pourra éviter d'examiner le degré de dangerosité qu'a représenté M. Lumumba pour son propre peuple.

Il faudra également donner la parole aux Belges et aux Congolais qui ont vécu sur place pour voir comment ils ont ressenti les événements, comment ils ont fait face aux menaces, à la terreur inspirée par M. Lumumba. Il faudra aussi examiner comment la décolonisation brutale a été ressentie en Belgique.

Cette commission d'enquête n'a de sens que si ses résultats nous éclairent sur les choix politiques que nous devons faire dans la région des Grands Lacs, toujours déchirée par la guerre et les conflits ethniques.

Le ministre des Affaires étrangères a pris l'initiative de lancer une semaine de brainstorming sur cette région.

Que cette commission d'enquête apporte le supplément historique qui nous permettra de mieux construire de nouvelles relations avec l'Afrique centrale !

On ne le dira jamais assez, ce qui nous importe, c'est la situation actuelle au Congo, au Rwanda et au Burundi, c'est aussi la situation humanitaire de ces trois pays.

Quelles leçons pouvons-nous tirer de l'histoire pour mieux contribuer au développement économique, social, environnemental et au respect des droits de l'homme dans cette région ?

Voilà l'objectif que nous assignons à cette commission.

Mevrouw **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de voorzitter, collega's, van bij de initiële vraagstelling heeft Agalev-Ecolo erop gewezen dat de uiteindelijke doelstelling van deze onderzoekscommissie moet zijn om maximaal de waarheid te achterhalen inzake de ware toedracht van de moord op Lumumba. Wij kwamen al vlug tot de conclusie dat we daar als parlementsleden alleen niet in zullen slagen en dat we daar deskundigheid in zullen moeten betrekken.

Ik herhaal hier het voorstel dat we in de commissie hebben geformuleerd. Het is ook aan de commissie om te beslissen wie daarin moet worden betrokken. Laten we daarover duidelijk zijn. Ik herhaal het voorstel van het onderzoeksinstituut CRISP dat door onze collega werd aangehaald. De onderzoeker Jules Gérard-Libois is een zeer integer persoon die daarvoor in aanmerking komt. De ware toedracht van de moord op Lumumba, daar is het ons om te doen. Vooral de ware toedracht inzake de politieke verantwoordelijkheid.

Leen Laenens

Deze moord was geen geïsoleerd feit. Het is een historisch feit dat moet geplaatst worden en duidelijkheid scheppen over de Belgisch-Congolese betrekkingen in die periode. Dit moet ons toelaten een dubbelzinnigheid uit ons koloniaal verleden weg te werken.

We zijn ervan overtuigd - zoals al eerder door sprekers aangehaald - dat dit een gunstige invloed kan hebben op de betrekkingen tussen Congo en België vandaag. Deze betrekkingen waren zeer recent nog het onderwerp van discussie in een constructieve dialoog met heel wat deskundigen en diplomaten. Een van de redenen waarom ik deze uiteenzetting wens te houden is het verband dat bestaat tussen de onderzoekscommissie en de verhoogde belangstelling die we aan de dag willen leggen voor deze regio. We zijn ervan overtuigd dat dit een gunstige invloed kan hebben.

Alle aanwezigen op de Afrikaconferentie drukten ons op het hart dat er in deze periode zeer behoedzaam moet worden gehandeld en alleen duidelijke signalen mogen worden uitgezonden naar deze regio. We hebben vernomen dat de eerste minister, samen met minister Michel en minister Flahaut, de intentie heeft om op 7 april af te reizen naar Rwanda om daar op een serene manier een humanaan gebaar te stellen bij de zesde verjaardag van de genocide en de herdenking van de moord op de Belgische blauwhelmen daar. Dit humanitair gebaar mag op geen enkele manier politiek worden geïnterpreteerd.

Daarom durf ik de collega's voorstellen dat wij vanuit het parlement de grootst mogelijke duidelijkheid scheppen en roep ik op om daar een gebaar naar Congo tegenover te stellen. Laten we precies op die dag - 7 april - de parlementaire onderzoekscommissie Lumumba installeren en zo een gebaar stellen naar de Congolese bevolking, want de vrede in de regio van de Grote Meren kunnen we alleen maar bewerkstelligen door alle betrokken partijen een evenwaardige ondersteuning te geven opdat het akkoord van Lusaka onverkort wordt uitgevoerd en kan leiden tot de noodzakelijke verzoening en democratie in die regio.

M. Jacques Chabot (PS) : Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, prochainement, une commission d'enquête sera chargée de faire toute la lumière sur l'assassinat de l'ancien premier ministre congolais, Patrice Lumumba, un assassinat que l'on peut, il me semble, de toutes les manières, qualifier de politique.

L'implication possible de certaines hautes instances de notre pays pose le problème de la responsabilité individuelle et/ou collective des dirigeants de l'époque. Ces élus étaient-ils en droit de poser leurs actes au nom de leurs électeurs ? Étaient-ils en droit de contrevenir au droit auquel ils s'étaient eux-mêmes référés pour accéder au pouvoir ?

Là réside sans doute le fond même du concept de responsabilité. Celle-ci s'impose à nous comme un devoir que l'on doit mettre en pratique afin que nul ne soit exempt de répondre de ses actes, quelle que soit l'époque à laquelle ils ont été posés.

Le groupe socialiste soutient évidemment ce projet de commission d'enquête, même s'il convient de s'interroger sur la réelle marge de manoeuvre qui sera la sienne. L'évidence veut que toute la clarté soit faite sur cette affaire et que la volonté de recherche et de connaissance de la vérité s'inscrive dans une logique des plus louables.

Cependant, avons-nous pour autant toutes les garanties qu'aucun obstacle ne viendra entraver cette entreprise ? Si la commission Lumumba est instituée, il faudra s'interroger quant à la valeur des témoignages qui seront enregistrés : d'une part, les preuves et les témoins de l'époque auront en grande majorité disparu; d'autre part, cette commission aura-t-elle les pleins pouvoirs pour mener à bien son investigation et, notamment, un accès libre à toutes les données et archives que possèdent les ministères et la Sûreté de l'Etat ?

Ne convient-on pas aujourd'hui que tout devoir de mémoire doit s'accompagner d'une élucidation, sans complaisance aucune, de la réalité des faits, si cruels, si brutaux ou si monstrueux fussent-ils ? En cette matière, n'aurons-nous pas à rendre compte de nos agissements en tant que peuple post-colonisateur et aurons-nous le courage de regarder notre passé tout au fond des yeux ?

De l'attitude que nous adopterons, dépendra notre pouvoir de garder la tête haute face au monde dans lequel nous vivons et vis-à-vis des générations à venir.

M. Daniel Féret (FN) : Monsieur le président, monsieur le ministre, mes chers collègues, la réunion d'une commission d'enquête parlementaire chargée de faire la lumière sur l'assassinat de Patrice Lumumba me paraît tout à fait opportune. Tout acte criminel, aussi ancien soit-il, mérite que l'on tente de l'élucider.

Mais pourquoi avoir attendu aussi longtemps ? Pourquoi a-t-il fallu, avant que l'on s'inquiète du sort tragique réservé au premier ministre congolais, la publication d'un livre relatant ce que tout le monde savait déjà ? Pourquoi laisser entendre que Patrice Lumumba aurait pu être victime de conflits ethniques alors que, même si le Congo est depuis 1960 un pays où la barbarie est la règle, les autochtones ont toujours été manipulés par les autorités de pays tels que la Belgique, la France, la Chine et les Etats-Unis d'Amérique ?

Peut-être la commission n'aura-t-elle pas accès aux documents recelés par l'ONU, ce qui laissera planer un doute sur l'éventuelle responsabilité des Américains dans la liquidation physique du chef du gouvernement congolais.

Daniel Féret

Personnellement, j'ai un autre doute; j'ai un doute quant à l'aboutissement des travaux de cette enquête parlementaire. Quand on sait que les travaux de la commission Dutroux n'ont débouché sur rien, si ce n'est sur la médiatisation de quelques parlementaires plus bavards que d'autres, quand on entend des déclarations d'hommes publics tendant à faire croire que les protagonistes supposés de l'assassinat de Lumumba seraient morts ou introuvables, ce qui est faux ou alors les morts répondent au téléphone, on se demande si on ne veut pas nous faire croire un jour que Patrice Lumumba aurait succombé non pas à une balle tirée dans la nuque mais à une piqûre de mouche tsé-tsé.

Les agents secrets mis en cause dans le livre de Ludo De Witte ont été très en verve sur plusieurs chaînes de télévision allemande après la sortie du bouquin. Aujourd'hui, ils ont perdu la mémoire comme un vulgaire Pinochet. Pourquoi a-t-on peur de la vérité ?

Si la commission travaille avec la méticulosité qu'on est en droit d'attendre d'elle, il faudra reconnaître qu'au début des années 1960, la Belgique avait ses barbouzes tueurs, des "effaceurs" comme on les appelle dans nos services secrets ou, de manière plus "poétique", des "tueurs de crocodiles", nom de code réservé à ceux qui assassinaient en Afrique.

Si la commission oeuvre avec efficacité, attendons-nous peut-être à savoir que nos barbouzes nationales spécialistes de l'Afrique étaient très appréciées de leurs collègues barbouzes françaises, celles de l'organisation "la main rouge" par exemple et qui, selon les informations que je possède, ne seraient pas étrangères aux tentatives d'attentat manqué contre Serge et Philippe Moureaux à la même époque. Comme quoi la Belgique pourrait peut-être être fière de ses barbouzes, moins maladroites que les françaises.

En décembre dernier, un de nos collègues, M. Eerdekens, demandait à la Chambre pourquoi on ne chercherait pas à faire aussi la lumière sur l'assassinat de Julien Lahaut. Ce n'est pas tout à fait risible car on peut raisonnablement soupçonner que Lahaut et Lumumba aient été victimes du même service secret qui portait le nom de "réseau crocodile".

Je souhaite évidemment que la commission aille jusqu'au bout, même si elle doit aboutir à la conclusion que Lumumba a été liquidé par nos services spéciaux en Afrique, commandités par les autorités politiques belges, non pas pour raison d'Etat mais pour protéger les intérêts financiers des particuliers au plus haut niveau. Ce crime en tout cas fut inutile car il n'a pas empêché le chaos. Patrice Lumumba a été assassiné pour rien.

De heer **Marc Van Peel** (CVP) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik hoop van harte dat de woorden van de heer Goris bewaarheid zullen worden en

wel dat deze onderzoekscommissie tracht de historische waarheid aan het licht te brengen over feiten van veertig jaar geleden en dat dit los zou mogen staan van overwegingen van zowel binnenlandse als buitenlandse politiek. De voorzitter van de commissie, de heer Versnick, heeft er reeds de nodige garanties voor gegeven en het was ook de geest van de besprekingen in de commissie, maar als wij erin slagen ervoor te zorgen dat een onafhankelijke deskundigengroep van historici voorbereidend werk doet, dan zal alles wellicht op een fatsoenlijke manier kunnen verlopen. Ik maak mij dus niet echt zorgen over het doorkruisen van de werkzaamheden van de onderzoekscommissie om redenen van puur binnenlandse politieke aard. In het begin heb ik mij daar wel zorgen over gemaakt, mijnheer Bacquelaine. Toen ik u plots om de spoedbehandeling hoorde vragen voor de behandeling van het wetsvoorstel inzake deze commissie, vroeg ik mij af wat daar achter stak. Maar kom. Ik denk dat het goed is dat men ook over soms moeilijke passages uit zijn verleden tot enige duidelijkheid kan komen.

Ik wil het nog even over iets anders hebben. Ik maak mij grotere zorgen over iets waarop reeds werd gewezen door verscheidene collega's uit meerderheid en oppositie. Ik bedoel dat deze commissie ervoor zou moeten zorgen dat ook in onze buitenlandse politiek, meer bepaald in onze relatie tot Congo, deze commissie nuttig zou kunnen zijn om meer on speaking terms te komen met de op dit ogenblik heersende machthebbers in Kinshasa. Een aantal uitlatingen van de minister van Buitenlandse Zaken wezen ook in die richting toen er in het begin sprake was van deze commissie. Dat is natuurlijk ook een erg gevaarlijke zaak. Als overwegingen inzake buitenlandse politiek en onze relatie tot Congo doorwegen, zou dat zwaar kunnen wegen op een commissie die sine ira et studio zou moeten onderzoeken wat er toen is gebeurd. In die context lijkt het probleem mij groter.

Die bedenking is bij mij nog gegroeid na de aankondiging gisteren door eerste minister Verhofstadt en minister van Buitenlandse Zaken Michel van hun bezoek aan Rwanda. Ik begrijp het niet goed meer, eerlijk gezegd. minister Michel heeft gezegd dat wij een actievere rol moeten spelen in Centraal-Afrika, het gebied van de Grote Meren. Wij ondersteunen die inspanning. Wij vinden dat voornemen voortreffelijk, al weten wij hoe moeilijk dat is. Wij proberen dan ook zo weinig mogelijk de binnenlandse politiek daaraan te koppelen. Wat nu gebeurt is iets anders : het bezoek aan Rwanda van de eerste minister, de minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Landsverdediging, een toch wel zeer imposante delegatie. Ik kan nog aannemen dat dit aangewezen is om redenen van binnenlandse politieke aard en dan denk ik aan de families van de vermoorde paracommando's. Ik kan dat echter helemaal niet rijmen

Marc Van Peel

met de tot nu toe verstandige en voorzichtige aanpak van de minister van Buitenlandse Zaken. Deze laatste bracht vorige week een commissie van experts, diplomaten en parlementsleden bijeen en dacht ernstig na over hoe wij ons konden positioneren tegenover het gebied van de Grote Meren. Men moet geen groot expert in Buitenlandse Zaken zijn om te beseffen dat dergelijke prominente delegatie naar uitgerekend Rwanda, een staat die een derde van het grondgebied van Congo bezet, moeilijk ligt.

Dat is dus een groot probleem en ik begrijp een aantal dingen niet meer.

Enerzijds, heeft de minister van Buitenlandse Zaken gezegd dat een dergelijke onderzoekscommissie goed zou zijn omwille van onze relatie met Congo. Ik vind dit een verkeerd uitgangspunt. Een onderzoekscommissie zou goed kunnen zijn, maar dan moet ze objectief zijn en niet in dienst staan van onze relatie tot Congo op dit ogenblik. Dat thema is in een bespreking in de commissie afgehandeld. Anderzijds, na de inspanningen van de minister van Buitenlandse Zaken en zijn conferentie vorige week, streeft men een consensus na met betrekking tot onze strategie ten opzichte van het gebied van de Grote Meren.

Gisteren hoorde ik dan het bericht dat we met een massale delegatie naar Rwanda gaan. Een indrukwekkender delegatie is bijna niet samen te stellen. Hierdoor weet men dat de reactie daarop in Congo veel virulenter is dan ze zou zijn indien deze onderzoekscommissie binnen twee jaar vaststelt dat België deels in de fout en deels niet in de fout is gegaan in verband met de geschiedenis van Lumumba. Dat zijn de dingen die ik niet aan mekaar rijm.

Ik zal de eerste minister hieromtrent volgende week nog ondervragen. Het is wel iets wat intiem gelieerd is met de werkzaamheden van de Kamer. Ofwel is dit een commissie - en daar pleiten we voor - die probeert om de waarheid te achterhalen en eerst passeert via een fase van deskundigen en historici die het eerste materiaal moeten leveren. Dat is volgens mij perfect.

Men zou natuurlijk kunnen zeggen dat men over talloze andere onderwerpen uit het verleden een onderzoekscommissie kan oprichten, maar de politieke constellatie was nu zo dat dit daarover moest gebeuren. We zullen proberen om dat objectief te doen.

Een tweede zaak is hoe onze relaties met het gebied van de Grote Meren nu zijn. Ik vond dat we relatief op het goede spoor zaten met de poging een grotere rol te spelen die - zoals minister Michel zeer terecht opmerkte in de commissie voor de Buitenlands Zaken - per definitie impliceert dat men met iedereen spreekt.

Naar aanleiding van de recente discussies over Pinochet en Haider waren er collega's van het Vlaams Blok die ons verweten dat wij het moeilijk hadden met Haider en Pinochet, maar wel willen spreken met Kabila.

Ik vind, eerlijk gezegd, dat een minister van Buitenlandse Zaken ook met huidige heersende dictators moet kunnen spreken in het belang van het welzijn van een bevolking. Ik vond dat spoor dus niet zo slecht, integendeel. Volgens mij wordt dit nu massaal doorkruist door het ongelooflijk domme initiatief om een superdelegatie te sturen naar Rwanda. Op die manier haalt men zich in Congo ongelooflijk grote vijanden op de hals.

Ik denk dat het verstandig zou zijn om heel dat initiatief grondig te herbekijken. Het is misschien nog niet te laat om zich een beetje te herpakken. Ik zou dat toch ter overweging willen geven en ik ben blij dat minister Reynders hier is. Hij zou mijn opmerkingen, die niet voor de grote publieke tribune bedoeld zijn maar wel voortspruiten uit mijn bezorgdheid voor onze relatie met Centraal-Afrika, toch grondig kunnen overwegen.

Dit gezegd zijnde, gaan wij akkoord met de oprichting van een onderzoekscommissie onder de voorwaarden die wij hebben toegelicht.

De heer **Ferdie Willems** (VU&ID) : Mijnheer de voorzitter, destijds was ik de eerste om dit thema in de commissie te bespreken.

Ik wil u kort onze visie geven. Wij vinden een opheldering noodzakelijk. Wat is er juist gebeurd ? Tot onze vreugde stellen wij vast dat het morele gehalte in de appreciatie van politieke daden de laatste tijd toeneemt. De opheldering van een moord zou het morele gehalte van de politiek kunnen bevorderen. Wij vinden dat nuttig, maar afrekeningen met politieke actoren van destijds of van vandaag, kunnen niet. Wat dat betreft, vrees ik dat de huidige discussie de verkeerde kant opgaat. Net zoals de heer Van Peel, hebben wij een verzoek ingediend om over het bezoek aan Rwanda te discussiëren. Het bezoek aan Rwanda, het gedoe met Haider of de handdruk van de heer Michel aan Kabila, hebben hier niets mee te maken. Men moet de moord op Lumumba onderzoeken. Al het gedoe in verband met de huidige politieke afwikkelingen doen niet terzake.

Wij moeten in het reine kunnen komen met ons eigen verleden. België heeft goede dingen in Congo gedaan. Men vergeet dat soms. Toch heeft België ook verkeerde dingen gedaan. Die verkeerde dingen, waarvan de Lumumba-affaire er één van zou kunnen zijn, moeten worden rechtgezet.

Ik hoor vertellen dat zoiets de bevolking niet interesseert. Ik heb dat gelezen in de bespreking. Ten eerste, ik heb daar twijfels over. Mensen die met Afrika zijn begaan, zijn wel geïnteresseerd. Spijtig genoeg houden te weinig

Ferdy Willems

mensen zich met Afrika bezig. Dat is een andere zaak. Het criterium over wie er zich al dan niet mee bezighoudt, mag geen beslissend element zijn voor het parlement om al dan niet op te treden, anders komen we in de show-sfeer van de media terecht. Voor Belgisch binnenlands gebruik is het belangrijk dat de zaak wordt opgehelderd.

Ook voor Congo is het belangrijk dat de affaire wordt uitgeklaard. De vrij talrijke contacten die ik met Congo onderhoud, bewijzen dat. Dit thema leeft daar nog steeds. De figuur van Lumumba zal in de Congolese politiek vastgeankerd blijven. Hij is bijna een mythe geworden, zowel ten goede als ten kwade. Via de waarheid kan men de goede relaties met Congo verbeteren. In dit dossier moeten wij vertrekken van de stelling dat zich vergissen menselijk is, maar volharden in de boosheid en de vergissing blijven ontkennen is des duivels. Volgens mij kan dit onderzoek een kleine bijdrage leveren aan de bewerkstelling van enige vrede in Congo. In die zin zou het mogelijk zijn dat Lumumba uiteindelijk niet voor niets is gestorven.

Men praat hier over omzichtigheid. Wij hebben dat altijd bijgetreden. Wij vragen geen mediacircus, zoals in sommige andere commissies gebeurt. Wij vragen ook geen politiek circus. Daar schijnen we nochtans af en toe meesters in te zijn. In de commissie voor de Buitenlandse Zaken is dit dossier steeds sereen besproken, maar ik herinner mij een plenaire vergadering in dit halfroend waarin wij er nogal iets van gebakken hebben.

Bescheidenheid en sereniteit zijn, mijns inziens, broodnodig. Wij die beweren de elite van dit land te zijn, moeten deze kwaliteiten kunnen opbrengen.

Collega's, ik wens te waarschuwen voor het gevaar allerlei andere situaties en andere moorden bij dit onderzoek te betrekken. Ik herinner mij het over-en-weergeroep en de onsterfelijke oneliner over het onderzoek naar de moord op Julius Caesar. Dergelijke uitspraken maken niet alleen dit onderwerp belachelijk, men maakt vooral zichzelf belachelijk. Als men allerlei andere zaken bij dit onderzoek betreft, dreigt men - misschien is dat wel de bedoeling van sommigen - de vis te verdrinken. Voor de VU&ID blijft de opheldering van deze moord centraal staan. Andere aspecten kunnen aan dit onderzoek slechts worden toegevoegd als ze bijdragen tot die opheldering. Ze mogen echter geen doel op zich worden.

Precies omdat de VU&ID vindt dat politici zich de kwaliteit van de bescheidenheid moeten eigen maken, heeft onze fractie er steeds op aangedrongen dat historici - voor mijn part mogen het even goed politologen zijn - bij het onderzoek worden betrokken. Een van de grote oorzaken van de vervreemding tussen de politici en de burger is de dwang die de politicus ondervindt de rol te spelen

van de man of vrouw die alles weet en alles kan oplossen. Af en toe moeten we onze eigen onmacht en onzekerheid durven toegeven. Op die manier komt de politicus opnieuw emotioneel dichterbij de mensen.

De onderzoekscommissie moet de historici aanduiden en hun werkzaamheden controleren. De commissieleden en de betrokken historici moeten een aantal heel concrete vragen opstellen. Het staat als een paal boven water dat onze fractie aandringt op neutrale historici. Samen met de groenen heeft de VU&ID voorgesteld deze opdracht toe te vertrouwen aan mensen van het CRISP. Een essentiële voorwaarde die aan de historici moet worden opgelegd, heeft betrekking op hun neutraliteit. Zij mogen zich de voorbije jaren niet uitdrukkelijk met dit dossier hebben beziggehouden. Iemand die over dit onderwerp reeds publicaties heeft gemaakt, kan in de commissie geneigd zijn zijn eigen groot gelijk aan te tonen. Het lijkt me dan ook de logica zelf dat de commissie de historici aanduidt. Historici zijn gewoon met archieven om te gaan. Politici zijn dat veel minder. Als de politici de historici de opdracht geven archieven te onderzoeken, bereiken we een dubbele doelstelling. We zorgen er niet alleen voor dat archieven boven water komen waarvan wij het bestaan niet kennen, maar ook dat de historici archieven kunnen onderzoeken die ze zonder onze interventie niet kunnen raadplegen.

Ik steun het CVP-voorstel dat aandringt op een Afrikaanse inbreng. Er zijn wellicht Afrikaanse historici bereid mee te werken aan dit dossier.

Er wordt wel eens geopperd dat de feiten 40 jaar geleden gebeurd zijn en al de betrokkenen reeds overleden zijn. Als u het boek leest, zult u vaststellen dat heel wat actoren, en niet van de minste, nog in leven zijn.

Collega's, laten wij de doelstelling bescheiden omschrijven, laten wij de waarheid zoeken zonder allerlei nevensporen te bewandelen.

M. Daniel Bacquelaine (PRL FDF MCC) : Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, on peut dire avec certitude que la mort de Patrice Lumumba constitue depuis quarante ans une source de conflits ou en tout cas de tensions et d'incompréhension entre le Congo et la Belgique. Les circonstances mystérieuses de la disparition du premier premier ministre du Congo indépendant, les suspicions relatives au rôle que la Belgique aurait pu jouer dans cet événement n'ont jamais été abordées officiellement ou en tout cas objectivement.

Je crois qu'il faut replacer la création de cette commission d'enquête dans la volonté actuelle du gouvernement de gérer les affaires de l'Etat dans un esprit d'ouverture, de transparence et de clarté. C'est sans doute cet état d'esprit qui a conduit la commission des Relations extérieures à adopter à l'unanimité la proposition de créer

Daniel Bacquelaine

cette commission. Je dis bien à l'unanimité, en acceptant des amendements déposés par le CVP notamment en ce qui concerne le contexte général dans lequel doit s'analyser l'assassinat de Lumumba et la nécessité, qui ne faisait aucun doute à mes yeux, de recourir au travail d'experts qui puissent oeuvrer en toute indépendance et prendre le temps qu'il faut pour tirer au clair toutes les circonstances qui entourent l'assassinat de Lumumba.

J'ai entendu que plusieurs orateurs tiraient déjà des conclusions de cette affaire. Pour ma part, je considère que la véracité des révélations de M. De Witte ou d'autres écrivains sur la matière n'est absolument pas certifiée. Il s'agit, pour moi, de prises de position individuelles. Je ne pense pas qu'il faille les prendre pour argent comptant, sinon il ne serait pas nécessaire de créer cette commission d'enquête.

Si l'on crée une commission d'enquête, c'est pour se donner de véritables moyens d'investigation, pour se donner les pouvoirs d'un juge d'instruction, avoir accès à toutes les sources d'information possibles, inviter sinon requérir les témoins, de telle sorte que l'on puisse profiter des sources d'informations les plus larges possibles. Seule une commission d'enquête nous permettra d'atteindre le résultat escompté.

Cette commission d'enquête devra aborder la problématique sans tabous ni a priori, dans une optique positive et constructive. Nous devons avoir la volonté de mobiliser l'ensemble des moyens nécessaires au bon déroulement de ses travaux. Nous ne devons accepter aucune entrave à la recherche de la vérité : toutes les données pouvant servir utilement le travail d'enquête, tous les témoignages étant susceptibles d'apporter des renseignements importants pour la compréhension des événements et toutes les démarches s'avérant indispensables pour cerner le sujet devront être intégrés dans la tâche de la commission. La rigueur et la méthode devront conditionner les démarches qui seront entreprises afin de livrer des résultats solides et crédibles qui devront être scientifiquement acceptables et objectivement démontrables. Il faudra travailler avec beaucoup de rigueur.

C'est la raison pour laquelle nous avons décidé, en commission, de travailler en plusieurs phases. La première phase aura trait au travail des experts et des historiens. Ceux-ci devront travailler en toute indépendance et pendant le temps qui leur semblera nécessaire au vu des premiers débats de la commission d'enquête.

Nous ne devons pas déterminer dès maintenant quels seront ces experts. Ce n'est pas la mission de la commission des Relations extérieures, mais bien celle de la commission d'enquête elle-même. Pour ma part, je pense qu'il faut éviter de désigner un nombre trop important d'experts car cela nuirait au travail de synthèse. Il serait utile que ces experts puissent se mettre

d'accord sur la méthode à adopter et accomplissent leur travail en concertation, de telle sorte qu'à l'issue des travaux de la commission, les recommandations finales soient utilisables. Il ne faudrait pas être dans l'obligation de recommencer le travail à cause d'un éparpillement de sources recueillies selon des méthodologies très différentes. Dans un premier stade, il faudra donc déterminer la méthodologie du travail à effectuer.

Nous devons aborder librement le passé. J'ai apprécié la référence de M. Lefèvre à la situation autrichienne. Je pense en effet qu'il est essentiel, en matière de politique étrangère, et en particulier de politique africaine, que notre pays puisse se montrer capable d'aborder librement son propre passé, de l'assumer et de le juger, de telle sorte que nous soyons en parfaite conscience avec nous-mêmes. Cela est important pour l'image que nous donnons vis-à-vis de l'extérieur et pour notre capacité d'influer à l'avenir sur le cours des choses en matière de politique étrangère, en particulier africaine. Bien sûr, le rôle de cette commission d'enquête sera de dégager la véracité des événements.

Bien entendu, le rôle de cette commission d'enquête sera de dresser un inventaire, de dégager la véracité des événements et de déterminer des responsabilités. Elle ne sera pas de fustiger tel ou tel comportement individuel mais de tirer des responsabilités d'un pays par rapport à son passé, afin que nous puissions nous présenter sans ambiguïté vis-à-vis de nos partenaires dans le cadre d'une politique internationale. C'est, à mon sens, le premier effet utile de cette commission d'enquête.

Selon moi, monsieur Van Peel, il convient d'éviter la confusion des plans. Le fait d'aborder notre passé colonial et nos rapports, ces 40 dernières années, avec le Congo ne doit aucunement être lié à une commémoration, au fait de rendre hommage à des centaines de milliers de victimes d'un génocide qui a connu un retentissement international énorme, qui a mobilisé tous les esprits et qui représente, au-delà du génocide lui-même, une valeur symbolique intense et extrêmement importante.

Le fait pour les plus hautes autorités d'un Etat de rendre hommage aux victimes d'un génocide ne peut pas être pris en considération à l'aune de la création d'une commission d'enquête ou du développement d'une politique africaine qui concerne cette région du monde. Il faut bien différencier les choses et éviter la confusion des plans en la matière. Il n'y a pas matière à rechercher des situations paradoxales par rapport à ces deux événements totalement différents et distancés.

Voilà, monsieur le président, les éléments que je voulais soulever dans le cadre de la création de cette commission d'enquête en me réjouissant de l'unanimité qui s'est dégagée en commission pour travailler dans ce cadre.

Daniel Bacquelaine

Je serai particulièrement attentif à ce que les travaux de cette commission puissent se dérouler dans un esprit constructif et en dehors de toute chasse aux sorcières, en dehors de toute volonté de régler des comptes. Il ne s'agit évidemment pas de cela mais, au contraire, de faire en sorte que notre pays soit dans une situation lui permettant d'agir le mieux possible sur la scène internationale, plus particulièrement sur la scène africaine.

De **voorzitter** : De algemene bespreking is gesloten.

La discussion générale est close.

Wij vatten de bespreking van de artikelen aan. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 66,4)

Nous passons à la discussion des articles. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion. (Rgt 66,4) **(312/4)**

Het voorstel telt 5 artikelen.

La proposition compte 5 articles.

Vraagt iemand het woord bij artikel 1 ?

De heer **Stef Goris** (VLD) : Mijnheer de voorzitter, ik zou nog graag een kleine toevoeging willen doen. Ik zal het niet bij ordemotie vragen. Ik wil duidelijk preciseren dat deze commissie-Lumumba een zaak is van het buitenlands beleid en de buitenlandse politiek die gevoerd wordt. Ze is ook totstandgekomen in de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen. Naar mijn gevoel is ze nuttig voor de toekomst.

Ik zie daarin een aantal pluspunten. Er zijn de donkere pagina's die door sommigen heel donker gemaakt worden, al dan niet speculatief. Het is pas als deze eventueel donkere pagina's opgehelderd zijn, dat we opnieuw op een propere transparante manier onze relaties met Congo kunnen herstellen. Ik beklemtoon nogmaals dat we niet aan koppensnellerij zullen doen. Van onze kant zal er zeker niemand enige vorm van intentieproces ondervinden. Het is de bedoeling om tot een waarheidscommissie te komen die niet voor binnenlands gebruik, maar in het belang van onze relaties met Congo voor buitenlands gebruik zal worden ingesteld.

U zegt dat de reis naar Rwanda die binnenkort plaatsvindt ook binnenlandse motieven heeft. Het is voor ons belangrijk dat er een geste gebeurt en een signaal wordt gegeven ten aanzien van de familie van de paracommando's. Onder de vorige regering werd hieraan te weinig aandacht besteed en daarom is deze reis op zijn plaats. De houding van de regering is zeer correct om het belang van deze zaak in te schatten.

Het heeft uiteraard buitenlands belang, mijnheer Van Peel. U mag niet vergeten dat het in 1994 onze Belgische paracommando's waren die niet hebben kunnen of mogen tegenhouden dat er een genocide uitbrak die aan 800 000 Rwandezes het leven heeft gekost. Er waren Belgische soldaten die onder een UNO-missie erover moesten waken dat zoiets niet kon gebeuren.

De commissie in de Senaat heeft zich over de waarheid gebogen. Ik was trouwens lid van die commissie. Ik nodig u uit om dit nog eens te lezen. Wij hebben historisch gezien een plicht ten opzichte van Rwanda in verband met wat daar in 1994 is gebeurd. Wij moeten daar een aantal zaken rechtzetten om met ons verleden in het reine te komen. Deze reis is dus goed geplaatst. Ik kan alleen maar hopen dat wij op deze manier ten opzichte van dit volk met ons verleden in het reine kunnen komen.

De heer **Marc Van Peel** (CVP) : Mijnheer de voorzitter, dat begrijp ik juist niet goed. Toen er in het begin sprake was van de commissie-Lumumba werd er in een aantal commentaren van collega's en in de pers gezegd dat om goede relaties op te bouwen met Kabila, gegeven de bondgenootschappen die er tussen Kabila en Lumumba hebben bestaan, we deze onderzoekscommissie goed kunnen gebruiken. Dat zal onze relaties met Kabila verbeteren. In deze termen spraken sommigen daarover. Gelukkig zijn we dat stadium voorbij.

Dat is volgens mij niet de juiste invalshoek. Als morgen Kabila vervangen wordt door een andere dictator die een andere etnische oorsprong heeft, dan zou u met degene met wie u nu goede relaties opbouwt het omgekeerde kunnen bereiken. We moeten daarmee oppassen.

Wat het bezoek betreft heb ik er niets op tegen dat men eer bewijst aan de honderdduizenden die in de genocide gesneuveld zijn. Daar gaat het niet over. Rwanda en Congo zijn momenteel echter in oorlog met elkaar.

Rwanda bezet een derde van het grondgebied van Congo. De minister van Buitenlandse Zaken meet zich de ambitie aan - ambitie die ik toejuich - om vanuit België een actievere rol te spelen en alles te doen wat mogelijk is ten voordele van de bevolking om uit die situatie te geraken en op hetzelfde moment manifesteert hij zich overduidelijk als ondersteuner van één regime. U kunt wel zeggen dat het niet op die manier moet worden verklaard, maar zo zal het natuurlijk, en niet in het minst van Congolese kant, wel worden uitgelegd. Daar plaats ik toch een aantal vraagtekens bij, te meer omdat het huidige regime in Kigali - diverse studies tonen dat ondertussen aan - ook geen verzameling maagden is aan wiens handen nooit bloed heeft gekleefd, integendeel.

Dit gebaar ten overstaan van de politiek in Centraal-Afrika dreigt alle inspanningen van de regering en van de minister van Buitenlandse Zaken, om ervoor te zorgen

Marc Van Peel

dat men op goede onderhandelingsvoet geraakt met alle landen in het gebied van de Grote Meren, compleet onderuit te halen. Ik wilde u ervoor waarschuwen dat niet te doen.

Mevrouw **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de voorzitter, ik lanceerde daarstraks het voorstel om het bezoek van de regering aan Rwanda te zien als een humaan gebaar en niet als een politiek signaal. Ik treed de heer Van Peel bij dat wij ons onmogelijk van tevoren kunnen uitspreken over de perceptie van een bezoek. Wij kunnen alleen zeer behoedzaam optreden.

Mijnheer de voorzitter, mijn voorstel om de onderzoekscommissie op dat moment te installeren had niet de bedoeling vooruit te lopen op de conclusies van de commissie. Hiermee stellen wij een humaan gebaar ten aanzien van Congo en tonen wij dat wij begaan zijn met onze relatie met Congo. Wij willen duidelijkheid over die bladzijde uit onze geschiedenis. Het is helemaal onze bedoeling niet een koppeling te leggen die er op geen enkele manier een is.

De heer **Ferdij Willems** (VU&ID) : Mijnheer de voorzitter, het gaat inderdaad niet over het bevorderen van goede relaties met Kabila. Kabila is in dit dossier misschien zelf niet heel erg duidelijk. Hij geeft zich wel uit voor Lumumbist, maar ik weet van mensen uit zijn directe omgeving dat, wat de appreciatie van Lumumba betreft, er ook in de entourage van Kabila geen eenduidige opvatting is.

Voor mij gaat het over de goede relatie met Congo in de toekomst, niet alleen onze relatie met de huidige regering, maar ook met de toekomstige regering. Dit belangt het Congolese volk aan, ook over vijf of tien jaar.

Daarnaast vraag ik om dit Rwandabezoek in godsnaam uit de discussie te houden. Vanmiddag heb ik over deze kwestie een vraag ingediend. Ik wil op het antwoord niet vooruitlopen. Misschien kan de regering mij overtuigen van de zin van dit bezoek. Ik stel er alleen een kritische vraag over.

Dit heeft hier evenwel niets mee te maken. Ik wil dit onderzoek in een ruim perspectief zien, namelijk na Kabila, na het afwikkelen van de pijnlijke Rwanda-geschiedenis. Wij willen vrede creëren in de toekomst. Men vernedert zich niet door een eventuele fout toe te geven. Het boek alleen is inderdaad geen bewijs, daarin heeft collega Bacquelaine inderdaad gelijk. België zou zich integendeel meerel groter maken door deze fout toe te geven.

In dit perspectief kan het onderzoek vrede brengen en dan is de moord op Lumumba niet zinloos geweest, evenmin als de tienduizenden andere doden uit de jaren '60. In dit perspectief zie ik het althans.

De **voorzitter** : *Er werden geen amendementen ingediend.*

Aucun amendement n'a été déposé.

De artikelen 1 tot 5 worden artikel per artikel aangenomen.

Les articles 1 à 5 sont adoptés article par article.

De bespreking van de artikelen is gesloten. De stemming over het geheel van het voorstel zal later plaatsvinden.

La discussion des articles est close. Le vote sur l'ensemble de la proposition aura lieu ultérieurement.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

- De vergadering wordt gesloten om 16.25 uur. Volgende plenaire vergadering donderdag 24 februari 2000 om 14.15 uur.

- La séance est levée à 16.25 heures. Prochaine séance plénière jeudi 24 février 2000 à 14.15 heures.

BIJLAGE

PLENAIRE VERGADERING
WOENSDAG 23 FEBRUARI 2000

INTERNE BESLUITEN**COMMISSIES****Samenstelling**

Volgende wijziging werd door de SP-fractie voorgesteld :

BIJZONDERE COMMISSIE BELAST MET DE PARLEMENTAIRE BEGELEIDING
VAN HET VAST COMITE VAN TOEZICHT OP DE POLITIEDIENSTEN

Vaste leden

De heer Patrick Lansens vervangen door de heer Ludwig Vandenhove.

INTERPELLATIEVERZOEKEN**Ingekomen**

1. de heer Francis Van den Eynde tot de eerste minister over "de uitspraken van de directeur van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding in de Gazet van Antwerpen van 17 februari 2000 en de deelname van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding aan de betoging op 20 februari 2000 tegen de deelname van de FPÖ aan de Oostenrijkse regering".

(nr. 266 - verzonden naar de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt)

2. de heer Hagen Goyvaerts tot de minister van Financiën over "zijn uitspraken over de fiscale autonomie en de belastinghervorming".

(nr. 267 - verzonden naar de commissie voor de Financiën en de Begroting)

3. de heer Paul Tant tot de eerste minister over "het ontoelaatbare optreden van een kabinetsmedewerker in een parlementaire onderzoekscommissie".

(nr. 268 - verzonden naar de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt)

ANNEXE

SEANCE PLENIERE
MERCREDI 23 FÉVRIER 2000

DÉCISIONS INTERNES**COMMISSIONS****Composition**

La modification suivante a été proposée par le groupe SP :

COMMISSION SPECIALE CHARGÉE DE L'ACCOMPAGNEMENT PARLEMENTAIRE DU COMITE PERMANENT DE CONTROLE DES SERVICES DE POLICE

Membres effectifs

Remplacer M. Patrick Lansens par M. Ludwig Vandenhove.

DEMANDES D'INTERPELLATION**Demandes**

1. M. Francis Van den Eynde au premier ministre sur "les déclarations du directeur du Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme dans la Gazet van Antwerpen du 17 février 2000 et la participation du Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme à la manifestation du 20 février 2000 contre la participation du FPÖ au gouvernement autrichien".

(n° 266 - renvoi à la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique)

2. M. Hagen Goyvaerts au ministre des Finances sur "ses déclarations concernant l'autonomie fiscale et la réforme fiscale".

(n° 267 - renvoi à la commission des Finances et du Budget)

3. M. Paul Tant au premier ministre sur "l'attitude inadmissible d'un collaborateur de cabinet devant une commission d'enquête parlementaire".

(n° 268 - renvoi à la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique)

4. de heer Bart Laeremans tot de eerste minister over "het onwettelijk en hoogst ongemanierde optreden van zijn communicatiespecialist".

(nr. 269 - verzonden naar de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt)

5. mevrouw Frieda Brepoels tot de vice-eerste minister en minister van Mobiliteit en Vervoer over "de beslissing van de regering van 11 februari 2000 rond de luchthaven van Zaventem".

(nr. 270 - verzonden naar de commissie voor de Infrastructuur, het Verkeer en de Overheidsbedrijven)

6. de heer Lode Vanoost tot de vice-eerste minister en minister van Mobiliteit en Vervoer over "het akkoord van 11 februari 2000 over de luchthaven van Zaventem".

(nr. 271 - verzonden naar de commissie voor de Infrastructuur, het Verkeer en de Overheidsbedrijven)

7. de heer Stef Goris tot de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "het bestaan van 'Echelon'".

(nr. 272 - verzonden naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen)

8. mevrouw Leen Laenens tot de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Zaken, over "de UNCTAD-conferentie van 12 tot 14 februari 2000".

(nr. 273 - omgewerkt in mondelinge vraag)

9. de heer Bart Laeremans tot de vice-eerste minister en minister van Mobiliteit en Vervoer over "het bereikte akkoord met betrekking tot de luchthaven van Zaventem".

(nr. 274 - verzonden naar de commissie voor de Infrastructuur, het Verkeer en de Overheidsbedrijven)

10. de heer Servais Verherstraeten tot de eerste minister en tot de minister van Ambtenarenzaken en Modernisering van de openbare besturen over "de nota betreffende de modernisering van de openbare besturen".

(nr. 275 - verzonden naar de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt)

11. mevrouw Joëlle Milquet tot de minister van Binnenlandse Zaken over "de stand van de hervorming van de politiediensten".

(nr. 276 - verzonden naar de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt)

12. de heer Pieter De Crem tot de eerste minister over "de nieuwe opdracht voor de regeringscommissaris F. Willockx".

(nr. 277 - omgewerkt in mondelinge vraag)

4. M. Bart Laeremans au premier ministre sur "l'attitude illégale et grossière de son spécialiste de la communication".

(n° 269 - renvoi à la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique)

5. Mme Frieda Brepoels à la vice-première ministre et ministre de la Mobilité et des Transports sur "la décision prise par le gouvernement le 11 février 2000 au sujet de l'aéroport de Zaventem".

(n° 270 - renvoi à la commission de l'Infrastructure, des Communications et des Entreprises publiques)

6. M. Lode Vanoost à la vice-première ministre et ministre de la Mobilité et des Transports sur "l'accord du 11 février 2000 concernant l'aéroport de Zaventem".

(n° 271 - renvoi à la commission de l'Infrastructure, des Communications et des Entreprises publiques)

7. M. Stef Goris au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "Echelon".

(n° 272 - renvoi à la commission des Relations extérieures)

8. Mme Leen Laenens au secrétaire d'Etat à la Coopération au développement, adjoint au ministre des Affaires étrangères, sur "la CNUCED qui s'est tenue du 12 au 14 février 2000".

(n° 273 - transformée en question orale)

9. M. Bart Laeremans à la vice-première ministre et ministre de la Mobilité et des Transports sur "l'accord concernant l'aéroport de Zaventem".

(n° 274 - renvoi à la commission de l'Infrastructure, des Communications et des Entreprises publiques)

10. M. Servais Verherstraeten au premier ministre et au ministre de la Fonction publique et de la Modernisation de l'administration sur "la note concernant la modernisation des administrations publiques".

(n° 275 - renvoi à la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique)

11. Mme Joëlle Milquet au ministre de l'Intérieur sur "l'état d'avancement de la réforme des polices".

(n° 276 - renvoi à la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique)

12. M. Pieter De Crem au premier ministre sur "la nouvelle mission du commissaire du gouvernement F. Willockx".

(n° 277 - transformée en question orale)

13. de heer Daniel Bacquelaine tot de eerste minister over "de uitspraken van de directeur van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding".

(nr. 278 - verzonden naar de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt)

14. de heer Hubert Brouns tot de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu en tot de minister van Landbouw en Middenstand over "de problematiek van de Duitse kaolinietklei".

(nr. 279 - verzonden naar de verenigde commissies voor het Bedrijfsleven, het Wetenschapsbeleid, het Onderwijs, de nationale wetenschappelijke en culturele Instellingen, de Middenstand en de Landbouw en voor de Volksgezondheid, het Leefmilieu en de Maatschappelijke Hernieuwing)

15. de heer Marc Van Peel tot de eerste minister over "zijn bezoek aan Rwanda".

(nr. 280 - verzonden naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen)

16. de heer Ferdie Willems tot de eerste minister over "de reis naar Rwanda".

(nr. 281 - verzonden naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen)

13. M. Daniel Bacquelaine au premier ministre sur "les déclarations du directeur du Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme".

(n° 278 - renvoi à la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique)

14. M. Hubert Brouns à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement et au ministre de l'Agriculture et des Classes moyennes sur "le problème de l'argile kaolinite allemande".

(n° 279 - renvoi aux commissions réunies de l'Economie, de la Politique scientifique, de l'Education, des Institutions scientifiques et culturelles nationales, des Classes moyennes et de l'Agriculture et de la Santé publique, de l'Environnement et du Renouveau de la Société)

15. M. Marc Van Peel au premier ministre sur "sa visite au Rwanda".

(n° 280 - renvoi à la commission des Relations extérieures)

16. M. Ferdie Willems au premier ministre sur "le voyage au Rwanda".

(n° 281 - renvoi à la commission des Relations extérieures)

VOORSTELLEN

Toelating tot drukken

Rgt art 64-2

1. Voorstel van resolutie (de heer Jean-Pierre Grafé) betreffende de verlening en hernieuwing van uitvoervergunningen, nr. 447/1.

2. Wetsvoorstel (de heer Jo Vandeurzen, mevrouw Greta D'Hondt en de heer Hubert Brouns) tot uitlegging van artikel 140 van de wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 7 augustus 1987, nr. 449/1.

3. Wetsvoorstel (mevrouw Els Van Weert en de heer Karel Van Hoorebeke) tot wijziging van artikel 20 van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen, nr.453/1.

4. Wetsvoorstel (mevrouw Els Van Weert en de heren Danny Pieters en Karel Van Hoorebeke) tot wijziging van de wet van 6 augustus 1931 houdende vaststelling van de onverenigbaarheden en ontzeggingen betreffende de ministers, gewezen ministers en ministers van Staat, alsmede de leden en gewezen leden van de wetgevende Kamers, nr. 454/1.

PROPOSITIONS

Autorisation d'impression

Rgt art 64-2

1. Proposition de résolution (M. Jean-Pierre Grafé) concernant l'octroi et le renouvellement de licences à l'exportation, n° 447/1.

2. Proposition de loi (M. Jo Vandeurzen, Mme Greta D'Hondt et M. Hubert Brouns) interprétative de l'article 140 de la loi sur les hôpitaux, coordonnée par l'arrêté royal du 7 août 1987, n° 449/1.

3. Proposition de loi (Mme Els Van Weert et M. Karel Van Hoorebeke) modifiant l'article 20 de la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales, n°453/1.

4. Proposition de loi (Mme Els Van Weert et MM. Danny Pieters et Karel Van Hoorebeke) modifiant la loi du 6 août 1931 établissant les incompatibilités et interdictions concernant les ministres, anciens ministres et ministres d'Etat ainsi que les membres et anciens membres des Chambres législatives, n° 454/1.

5. Wetsvoorstel (de heer Georges Lenssen) tot wijziging van artikel 7 van de Pachtwet, nr. 455/1.

6. Wetsvoorstel (de dames Greta D'Hondt en Trees Pieters en de heer Luc Goutry) tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 286 van 31 maart 1984 houdende maatregelen om een betere inning te verzekeren van de socialezekerheidsbijdragen en de solidariteitsbijdragen verschuldigd door publiekrechtelijke rechtspersonen, nr.456/1.

7. Wetsvoorstel (de heren Aimé Desimpel, Georges Lenssen en Charles Michel) tot wijziging van de artikelen 52 en 53 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, nr. 457/1.

8. Wetsvoorstel (de heer Jo Vandeurzen en de dames Trees Pieters en Greta D'Hondt) tot wijziging van de nieuwe gemeentewet wat de terbeschikkingstelling van het personeel betreft, nr. 458/1.

9. Wetsvoorstel (de heer Servais Verherstraeten) tot wijziging van de organieke OCMW-wet inzake de voorschotten op en invordering van onderhoudsgelden, nr. 460/1.

5. Proposition de loi (M. Georges Lenssen) modifiant l'article 7 de la loi sur le bail à ferme, n°455/1.

6. Proposition de loi (Mmes Greta D'Hondt et Trees Pieters et M. Luc Goutry) modifiant l'arrêté royal n° 286 du 31 mars 1984 portant des mesures en vue d'améliorer la perception des cotisations de sécurité sociale et de solidarité dues par des personnes morales de droit public, n° 456/1.

7. Proposition de loi (MM. Aimé Desimpel, Georges Lenssen et Charles Michel) modifiant les articles 52 et 53 du Code des impôts sur les revenus 1992, n° 457/1.

8. Proposition de loi (M. Jo Vandeurzen et Mmes Trees Pieters et Greta D'Hondt) modifiant la nouvelle loi communale en ce qui concerne la mise à disposition de personnel, n° 458/1.

9. Proposition de loi (M. Servais Verherstraeten) modifiant la loi organique des centres publics d'aide sociale en ce qui concerne les avances et le recouvrement des pensions alimentaires, n°460/1.

PLENAIRE VERGADERING
WOENSDAG 23 FEBRUARI 2000

SEANCE PLENIERE
MERCREDI 23 FÉVRIER 2000

MEDEDELINGEN

COMMUNICATIONS

COMMISSIES

COMMISSIONS

Verslagen

Rapports

Volgende verslagen werden ingediend :

Les rapports suivants ont été déposés :

namens de commissie voor de Justitie,

au nom de la commission de la Justice,

- door mevrouw Jacqueline Herzet, over het wetsontwerp houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, de Franse Gemeenschapscommissie en de federale Staat inzake de begeleiding en behandeling van daders van seksueel misbruik (overgezonden door de Senaat) (nr. 352/2);

- par Mme Jacqueline Herzet, sur le projet de loi portant assentiment à l'accord de coopération entre la Commission communautaire commune, la Commission communautaire française et l'Etat fédéral relatif à la guidance et au traitement d'auteurs d'infractions à caractère sexuel (transmis par le Sénat) (n° 352/2);

namens de commissie voor de Naturalisaties,

au nom de la commission des Naturalisations,

- door de heer Claude Eerdeken, over de naturalisatieaanvragen (nr. 452/1);

- par M. Claude Eerdeken sur les demandes de naturalisation (n° 452/1);

namens de commissie voor de Infrastructuur, het Verkeer en de Overheidsbedrijven,

au nom de la commission de l'Infrastructure, des Communications et des Entreprises publiques,

- door de heer Daan Schalck, over het voorstel van resolutie van de heer Jos Ansoms betreffende de treinafbonnements (nr. 56/3);

- par M. Daan Schalck, sur la proposition de résolution de M. Jos Ansoms relative aux abonnements aux transports ferroviaires (n°56/3);

namens de commissie voor de Financiën en de Begroting,

au nom de la commission des Finances et du Budget,

- door de heer Eric van Weddingen, over het wetsontwerp houdende toekenning van een jaarlijkse dotatie aan Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Filip en van een jaarlijkse dotatie aan Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Astrid (nr.353/3);

- par M. Eric van Weddingen, sur le projet de loi attribuant une dotation annuelle à Son Altesse Royale le Prince Philippe et une dotation annuelle à Son Altesse Royale la Princesse Astrid (n°353/3);

namens de Controlecommissie betreffende de verkiezingsuitgaven en de boekhouding van de politieke partijen,

au nom de la commission de Contrôle des dépenses électorales et de la comptabilité des partis politiques,

- door de heren Paul Wille, Ludwig Caluwé, Alain Zenner en Thierry Giet, over de verkiezingsuitgaven van de politieke partijen en de individuele kandidaten voor de verkiezingen van de federale Kamers, het Europees Parlement en de Gewest- en Gemeenschapsraden van 13juni1999 (nr. 459/1).

- par MM. Paul Wille, Ludwig Caluwé, Alain Zenner et Thierry Giet, sur les dépenses électorales des partis politiques et des candidats individuels pour les élections des Chambres fédérales, du Parlement européen et des Conseils de Région et de Communauté du 13 juin 1999 (n° 459/1).

REGERING

Ingediende wetsontwerpen

De regering heeft de volgende wetsontwerpen ingediend :

- wetsontwerp tot wijziging van de provinciewet (nr. 450/1);
- wetsontwerp tot wijziging van de nieuwe gemeentewet, alsook de gemeentekieswet gecoördineerd op 4 augustus 1932 (nr. 451/1).

Verzonden naar de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt

Algemene uitgavenbegroting 1999

In uitvoering van artikel 15 van de gecoördineerde wetten op de Rijkscomptabiliteit zendt de vice-eerste minister en minister van Begroting, Maatschappelijke Integratie en Sociale Economie over :

- bij brief van 18 februari 2000, twee lijsten van herverdelingen der basisallocaties betreffende het ministerie van Binnenlandse Zaken;
- bij brieven van 18 en 21 februari 2000, twee lijsten van herverdelingen der basisallocaties betreffende het ministerie van Financiën.

Verzonden naar de commissie voor de Financiën en de Begroting

JAARVERSLAG

Nationale Bank van België

De Nationale Bank van België heeft haar verslag 1999 - Deel I : Economische en financiële ontwikkeling overgezonden.

Rondgedeeld

GOUVERNEMENT

Dépôt de projets de loi

Le gouvernement a déposé les projets de loi suivants :

- projet de loi modifiant la loi provinciale (n° 450/1);
- projet de loi modifiant la nouvelle loi communale ainsi que la loi électorale communale, coordonnée le 4 août 1932 (n° 451/1).

Renvoi à la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique

Budget général des dépenses 1999

En exécution de l'article 15 des lois coordonnées sur la comptabilité de l'Etat, le vice-premier ministre et ministre du Budget, de l'Intégration sociale et de l'Economie sociale transmet :

- par lettre du 18 février 2000, deux bulletins de redistributions d'allocations de base concernant le ministère de l'Intérieur;
- par lettres des 18 et 21 février 2000, deux bulletins de redistributions d'allocations de base concernant le ministère des Finances.

Renvoi à la commission des Finances et du Budget

RAPPORT ANNUEL

Banque nationale de Belgique

La Banque nationale de Belgique a transmis son rapport 1999 - Tome I : Evolution économique et financière.

Distribution